Anul I. 35129 Arad, Sâmbătă 1|14 Octomvrie 1911. Nrul 215.

ABONAMENTUL:
Pe un an . . 28·— Cor.
Pe jumătate an 14·— „
Pe 3 luni . . 7·— „
Pe o lună . . 2·40 „
Pentru România şi străinătate:
Pe an an. . 40·— franci
Telefon pentru oraş şi interurban Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACŢIA şi ADMINISTRAŢIA Strada Zrinyi Nrul 1|a.

INSERŢIUNILE se primesc la administraţie.

Mulţămite publice şi Loc deschis costă şirul 20 fil.

Manuscriptele nu se înapoiază.

Explicarea unor atitudini

A'ţi cunoaşte bine duşmanul, e o primă condiţie neapărată de a i-te putea împotrivi cu succes. De aceea nu ajunge niciodată o singură demascare a lui, o singură desvăluire a uneltirilor mai mult sau mai puţin ascunse ce pune la cale. Nu ţi-se înlesneşte, în adevăr, în această privinţă, oricând, o aşanumită *magna therapia sterilisans*, ca aceea pe care unii învăţaţi se laudă a fi descoperit-o pentru combaterea şi stârpirea dintr'odată a unor boale. De aceea eşti nevoit să rămâi la metoda observării neîncetate şi a combaterii neîntrerupte a simptomelor prin cari răul îşi manifestă virulenţa, cu exacerbări şi remisiuni... Sistematic procedează vrăjmaşii noştri cu lucrarea lor perfidă, — sistematic trebuie să o urmărim şi noi, ca să se ştie că veghem, ca să nu lăsăm ca atacurile să ajungă la o prea mare îndrăsneală, nici ca loviturile piezişe ce se îndreaptă împotriva noastră să-şi ajungă ţinta.

De altfel, bunii noştri neamici se îngrijesc întotdeauna să ne aţâţe atenţiunea ei însişi asupra metodei, asupra sistemului ce urmăresc.

Arareori pierd, pentru aceasta, vr'un prilej, fie de orice natură. Iată de pildă şi acuma, ivindu-se şi înveninându-se conflictul italo-turc, nu se putea ca să nu se amestece oarecum în discuţiune atitudinea şi a altor state, în deosebi a statelor *balcanice*...

Ei bine, vrăjmaşii de tot felul ai românilor n'au pierdut niciodată ocazie d'a număra între acele state *balcanice* cari ar trebui observate şi puse *la rezon*, şi regatul vecin al României...

De unde, de unde nu, — originea *svonului* aminteri n'ar fi greu de ghicit, — în presa evreiască *mondială* s'a dat de veste lumii, că Italia ar fi trimis un avertisment şi României, tratând-o ca pe un stat balcanic. Minciuna, căci fireşte n'a fost decât o minciună răutăcioasă, a fost desminţită de presa oficioasă din Bucureşti; — dar ştiţi, între alţii, cui n'a convenit această desminţire?... N'a convenit ziarelor bucureştene redactate de evrei, — şi iată cum se exprimă unul din aceste ziare despre *indignarea* presei oficioase:

„E foarte nobilă această indignare, dar în definitiv *adevărul* este că nu *suntem* de cât *un stat balcanic*... Totul este decor şi falşitate; opinia publică nu se poate concretiza... graţie regelui şi balcanismului nostru, suntem stat balcanic... Pentru a înceta *să merităm* acest nume, ar trebui să ne punem pe *acelaş* picior *de egalitate* (frumuseţile de stil ovreiesc vin ca supliment) cu statele occidentale...

Toate acestea din nefericire nu sunt. Există, da, faţadă foarte frumoasă, dar de carton zugrăvit. Realitatea tristă este că... *avem* o vieaţă constituţională cu care *minţim pe străini* şi ne mintim pe noi înşine... *Stat balcanic dar* suntem, şi ceeace este mai trist este că stăm mai rău în această privinţă decât Bulgaria, Serbia şi Muntenegru, cari încep să nu mai merite acest nume *deznonorant!...*"

Această declaraţie de ticăloşie este semnată cu iniţialele unui ziarist evreu neîmpământenit; *el* este care vorbeşte *în numele României*: „suntem, meritărm, avem, noi înşine!..."

Iar ceeace-i dă îndrăzneala aceasta, este că *se preface* a vorbi din supărarea unui partid politic român [illegible] ie, a partidului conservator-demo[illegible] ar reprezinta „opinia publică ce nu se poate concretiza..."

Se preface numai, ziaristul evreu, — pentrucă ceea de ce-l arde pe dânsul este să şi poată ţipa cu sete, în auzul *străinilor*, toată ura înviersunată ce el şi tot neamul lui poartă acelui stat *balcanic* ce este, pentru dânşii, România...

Asta este una; în acelaş timp, ce mai vedem?... Am relevat faptul că, imediat după isbucnirea conflictului armat între Italia şi Turcia, ziarele maghiare şoviniste s'au grăbit să declare că trecând peste orice consideraţii de alianţă, ele nu pot acorda Italiei decât *neutralitatea* lor, pe când *bunăvoinţa* lor întreagă este pentru fraţii şi prietenii turci...

Ei bine, cine credeţi că au fost cei dintâi cari să bată în struna presei şoviniste maghiare?.... A fost acelaş ziar din Bucureşti, pentru care România n'are decât o *faţadă* europeană, dar încolo e mai *balcanică* şi decât Bulgaria, Serbia sau Muntenegru...

Mai mult. Pe când pomenitele ziare maghiare concedau şi Italiei măcar *neutralitatea*, macabeii ceştialalţi, din Bucureşti, nu-i făceau parte nici măcar de atâta generozitate, ci scriau: „Actul *banditesc* al Italiei... Italia a făcut un gest (fireşte, fără

Din înţelepciunea Englezilor

Falşa cultură şi cultura adevărată

— Cugetări de Iohn Ruskin —

V.

Este marea, fundamentala rătăcire a timpului nostru, că erudiţia se consideră — în chip falş — drept cultură. Zic rătăcire fundamentală, pentrucă, că dupăcum cred eu, s-ar putea dovedi cu puţină greutate, cum aproape fiecare şi de sigur cele mai grave rătăciri, în cari poţi cădea pe terenul artei. îşi au rădăcinile lor în acea rătăcire fundamentală.

Cultura este, în fond, arta de a conduce sufletele omeneşti pe drumurile cele mai bune şi de-a face din ele tot ce poate fi mai bun, amândouă scopurile acestea se ajung totdeauna împreună — şi cu aceleaşi mijloace.

Educaţia, care ea însăş fericeşte pe oameni, îi face cât se poate de ajutători şi folositori pentru alţii. Adevărata cultură priveşte mai întâi scopurile, cari trebuie să-şi le pună omul sau cari pot fi ajunse de dânsul; apoi materialul, din care este alcătuit fiecare om. Pe cât este posibil, cultura alege scopul potrivit cu materialul. Dar alegerea scopului nu-i întotdeauna liberă, pentrucă situaţia multor oameni în vieaţă este determinată de necesitate. Şi mai puţin poate fi ales materialul; tot ceeace cultura poate face este să potrivească foarte înţelepţeşte scopul şi materialul între ele.

Pentru asta trebuie să te pătrunzi mai întâiu de adevărul, că materialul emenesc este tot atât de felurit ca şi scopurile omului; că un om nu numai se deosebeşte de altul, ci *fiecare* om este fundamental deosebit de *oricare* altul, astfel încât nici un fel de educaţie, nici un fel de cultură nu poate egaliza vreodată doi oameni în gândurile sau în puterea lor.

La toţi oamenii, fie din păturile de sus, fie din cele de jos, există deosebiri eterne şi neîmpăcate între personalităţi cari au fost crescute în împrejurări cu totul identice. Un om e făcut din agat, altul din stejar, unul din ardesie, altul din lut. Cel dintâiu trebuie format prin şlefuire, cellalt prin uscare, al treilea prin frângere, al patrulea prin frământare. Nu foloseşte nimic să usuci agatul şi e zadarnic să şlefuesti ardesia; dar amândouă, prin felul lor deosebit, sunt făcute să aducă un serviciu onorabil.

Strigătul pentru cultură, strigăt ce creşte pe fiecare zi şi răsună tot mai tare, este înţelept şi sfânt, numai întrucât are înţelesul strigătului pentru cultura *tuturor* păturilor sociale, cu anume consideraţie la munca de îndeplinit a fiecărui om şi la materialul din care-i făcut omul. Dar este o chemare nebunească şi zadarnică, dac'o pricepem — precum se pricepe în cele mai multe cazuri — numai ca expresie *setei de ştiinţă*, care n'are nici o consideraţie pentru cerinţele simple ale vieţii prezente şi pentru fericirea vieţii viitoare.

O concluziune cu totul falşă, la care oamenii ajung foarte uşor, când filozofează asupra acestei probleme, este părerea că lumina în sine e totdeauna bună, iar întunerecul totdeauna rău. Doamne fereşte!

Lumina fără măsură ar fi distrugere. Pentru aceia, cari stau la întunerec, în umbra morţii, lumina e bună; dar pentru aceia, cari se topesc şi pier în pustiuri, e binefăcătoare şi umbra unei stânci mari într'o ţară deşartă. Dacă lumina soarelui e bună, — buni sunt şi norii ploii de seară. Lumina e frumoasă, prielnică vieţii, numai când e îndulcită de umbră; lumina pură este spăimântătoare şi nesuferită oamenilor.

Este tot atât de ridicol să spui că lumina în sine e bună sau că întunerecul în sine e bun. Fiecare element devine sănătos, binefăcător şi de folos prin celalalt; ziua prin noapte şi noaptea prin zi. Am putea trăi tot atât de uşor fără de răsărit ca şi fără de amurg, câtă vreme trăim pe pământ.

Despre cereasca cetate mi-se spune, că acolo n'ar exista noapte; că noi vom cunoaşte totul şi vom fi cunoscuţi: dar aici pe pământ noaptea şi misterul îşi au menirea lor; nu poate fi grija noastră să facem din noapte zi, ci trebue să fim pătrunşi de adevărul că suntem ca paznicii de noapte cari aşteaptă zorile.

Prin urmare, n-are nici un fel de importanţă pentru educaţia, fie a claselor de sus, fie a celor de jos, întrebarea cât de multe sau cât de puţine cunoştinţe are omul, numai să ştie ceea ce-l face îndemânatec a-şi îndeplini munca şi a fi fericit astfel. Cu totul alta e chestia, cât de mare şi ce fel trebue să fie ştiinţa omului într'un timp anumit şi într'un anume caz. Lucrul principal este să se recunoască adevărul, că cineva nu-i de loc un om cult, pentrucă ştie ceti latineşte şi scrie englezeşte sau ştie să se poarte într'un salon; cult este numai omul care-i fericit, sprinten, binefăcător

gest nu se putea!) de un *interes egoist* și *meschin*, călcând în picioare și *drepturi*, și tratate și *omenie*... In fața actului de *piraterie* al Italiei, *hrăpăreță* și *flămândă*", etc. etc. etc.— Un manifest în regulă! Și la urmă se mai vestea, că redacția a delegat pe domnul Burăh Braunștein, care la București se numește Brănișteanu iar la Roma se va numi probabil signor Brunostano, ca să meargă în Italia și chiar de acolo, dela fața locului, să-și alimenteze focul turcoul, al său și al tovarășilor săi de redacție...

Iată-i dară și de astădată nimerind, prea cu siguranță ca să nu fie înadins aleasă, atitudinea hotărât contrară sentimentelor românești; iată-i susținând *drepturile* [illegible] e-ar avea turcii, și *omenia*, care [illegible] și nu alții, să guverneze acolo [illegible] mai mult poate decât peste tot globul se simte necesitatea unei rânduieli și gospodării civilizate... Pentru ce?

Este mai întâiu fiindcă ovreiul va lua întotdeauna, pe cât îi este cu putință a o face, o atitudine diametral opusă aceleea dictate de simpatiile, ca și de interesele, românești; o face prefăcându-se a servi interesele politice ale vre-unui partid, sau marotele libertare ale vre-unui visător naiv... In cazul acesta, o mai face simțind instinctiv că interesul *ovreiesc* astăzi poate fi să mănguleasca pe turci, din cauză dela Palestina, — sau poate, ori și pentru-că, își închipuesc că ovreilor din Tripolitania tot mai bine le-ar merge sub turci, ca sub o stăpânire mai tembelă, decât sub o guvernare europenească, energică și cinstită...

Vorba e, se întâlnesc, și ți-se pare atât de natural că se întâlnesc, ovreii din țara românească cu cei din Ungaria, și cu *toți* vrăjmașii românilor și românismului de ori și unde ar fi, în toate atitudinile pe cari fie cu obraznică îndrăsneală, fie cu meșteșugită prefăcătorie, se grăbesc să le ia în fața „opiniei publice"...

De una ca și de alta, de îndrăsneală ca și de perfidie, noi trebue să căutăm și să găsim așanumitul „ac de cojoc", — ceeace vom răuși să facem urmărind mai înainte de toate cu atenția necesară manifestările, când impertinente, când viclene, ale acestor neîmpăcați vrășmași ai noștri, asimila cu ajutorul puterilor demonice. Dar v'ați greșit foarte întreg calculul! Piedecile se tot îngrămădesc în calea experimentărilor voastre. Popoare aproape stinse azi se deșteaptă.

Curentul mare de europenizare a moravurilor, renașterea aspirațiilor naționale, nobilitarea tuturor instituțiilor de drept a rupt zăgazurile voastre învechite și își face intrarea sa triumfală între acordurile sublimului cântec al solidarității, dreptății omenești și ale dreptului național!

și activ pe lumea asta. Resultă de aci că'n vremea noastră milioane de țărani sunt mai culți decât aceia cari își zic oameni culți și că dispozițiunile ce s'au luat spre a se cultiva și păturile de jos în vre-un alt înțeles pot să provoace adeseori efecte cu totul opuse.

Dar nu-i mai puțin adevărat că păturile de jos ar trebui — în milioane de privințe — să fie mai bine educate decât sunt. Credința mea este că 'ntrun stat creștinesc fiecare om ar trebui să fie educat deopotrivă de bine.

Dar educația ar trebui să fie rațională, severă, practică, iresistibilă cu privire la deprinderile morale, la tăria și frumusețea corpului, la toate însușirile sufletești ce se pot dezvolta în condițiunile de viață ale idivizilor și mai ales cu privire la cunoștințele tecnice ale carierii. Dar, fiind totuși nesfârșit de variate — în efectele ei, educația ar trebui să tinteasca a face pe cutare tânăr smerit, iar pe altul încrezător în puterile proprii; a liniști sufletul unuia și a trezi în altul scânteia ambițiunei; a îndemna și a înfrâna. Pentru toate aceste scopuri, știința ar trebui considerată numai ca unul din miriadele de mijloace și daruri la îndemâna educației, dându-se ori reținându-se, precum un bun cultivător își udă grădina, stropind din plin numai plantele setoase și numai la vremea sa. Dimpotrivă, astăzi noi turnăm știința peste capetele copiilor noștri, precum cade zăpada peste Alpi; o turnăm peste capetele tuturora, deopotrivă, până-ce n'o mai pot suporta, iar atunci socotim drept fala noastră, dacă ici și colo se revarsă de pe culmi câte un râu în vale și nu ne dăm seama, că tocmai colinele împovărate le-am stârpit pentru totdeauna de rodul lor.

Trad. de Ascanio.

Cântarea omenirei

de dr. **Cassiu Maniu**

Cântec sublim al solidarității omenești, cântec puternic, ce deșteaptă din somnul de veci popoare vechi și noui pentruce nu ai puterea de a pătrunde în patria noastră?! Pentruce întârzii a acoperi cu valurile senine ale melodiei tale eroice zgomotul chaotic ce s'aude azi dealungul și dealatul acestei țări?!

Cine sunt demonii ce și-au închinat cele mai bune puteri ale lor întru chinuirea auzului și sentimentelor alese?! Nu văd ei nici acuma, după o rătăcire de un jumătate de veac, că cel mai sublim cântec al omenirei este solidaritatea universală întru clădirea unui edificiu măreț al tuturor popoarelor pe temeiul dreptului lor la vieață națională proprie și la muncă culturală febrilă?!

Oare nu a fost destul acest răstimp pentru ca să se convingă acești demoni despre rătăcirea lor și cei drepți despre adevărul acestei solidarități?! *E adevăr că trebuie ca popoarele să-și trăiască rătăcirile, ca să se vindece din ele; și să-și trăiască adevărurile ca să lupte eroicește pentru înființarea lor!*

Acesta este cursul vieții și al națiunilor și al popoarelor.

Dar răzbește înainte încet dar irezistibil marele cântec al omenirei și nu este atât de mare puterea răului, ca să poată împiedeca trezirea sufletelor asfixiate prin ispitele demonice ale violenței, egoizmului și lăcomiei celor puternici și ambițioși!

Nu poate dura acest chaos aici în armonia sublimă ce stăpânește geniile gintei latine, germane și slave! Nu vedeți *voi demoni ai scârbei și inponcelelor* cu cât avânt începe zborul său vulturul dreptății cântat în Paradisul sublim alui Dante Allighieri?! Pentruce vă îngroziți de ideia acestei solidarități a omenirei? Doar știut este că nu se pot azi realiza idei de teroare de despotizm, de robie! Pentruce nu vă înșiruiți cu demnitate în rândul celor dintâi când e vorba de a atinge resolvirea pașnică a problemei celei mai sublime omenești a bunăvoirei dintre națiunile vechei Europe?!

Ce vă sbateți de o jumătate de veac fără nădejdea isbutirei planurilor voastre întunecoase și deochiate? Ce e cauza căderii voastre în vârtejul ce pare a vă înghiți toate idealele ce v'au mai rămas nemurdărite?! De ce v'ați constituit aici în mijlocul Europei de judecători asupra unor ginți europene?! De unde atâta presumțiune, un orgoliu atât de neavenit, scâlciat și absurd?!

Calea voastră e calea nihilismului, pentrucă toată vieața voastră este o continuă antinomie, o neîntreruptă contradicție cu temeiurile existenței voastre proprii ca șampioni ai unui popor.

Cu astfel de obiceiuri nu veți adăuga la suma armoniei generale spre care țintește azi Europa cultă.

Nădejdea voastră este, că veți putea

Sborul lui Vlaicu la Iași. ***Eri, joi, urma să fie sborul mult așteptat de publicul din Iași. Vremea rea însă nu voia să ție seamă de dorințele oamenilor, și par'că înadins voia să înfrunte curajul de până acum al cuceritorului. Frigul și furtuna de eri a făcut pe amicii lui Vlaicu să-l oprească de a sbura. Astăzi însă marele nostru aviator a întrecut cu mult măreția sborului dela Blaj, făcând două splendide sboruri deasupra Iașilor cari îl aclamau prin mii de guri, și ridicându-se la înălțimi mult mai mari ca de obicei. In momentul sborului al doilea, când încă aparatul plutește în aer, corespondentul nostru ne telegraflază, arătându-ne nemăsurata bucurie a tuturora, entuziasmul nedescris care isbucnește în înflăcărate și nesfârșite ovațiuni. Iașii sunt mândri de mândria noastră...***

*

Noul budget (1852 milioane). Am anunțat în numărul de ieri al ziarului nostru, că ministrul de finanțe Lukács a prezintat camerei deputaților preliminarul budgetului pe anul 1912.

Bilanțul final al budgetului provizoric pe anul 1912 comparat cu bilanțul din 1911 prezintă raportul următor:

	1912	față de 1911
Erogațiuni ordinare	1578,378,496	80,460,541
Venite ordinare	1667,091,211	123,131,278
Excedentul buget ordinar	86,712,715	42,670,737
Investiri și cheltueli trans.	272,316,502	65,689,458
Venite extraordinare	185,656,450	23,019,254
Excedentul budgetului ord.	86,660,052	42,670,204
Suma totală a cheltuelilor	1852,604,998	146,146,939
Suma totală a venitelor	1852,747,661	146,150,532
Super plus	52,663 cu plus	533

Combinând sumele din budgetul ordinar cu cele din budgetul extraodinar, aflăm, că budgetul anului viitor se va încheia cu un excedent de 52,663 coroane.

Trebuințele și lipsurile, ce se acoperă cu aceste sume considerabile se indică și clasifică în modul următor:

Budgetul ministerului de interne se ridică cu	9·02	milioane
al ministerului de finanțe cu	8·05	„
al ministerului de comerciu cu	30·47	„
al ministerului de agricultură cu	1·98	„
al minist. de instruc. și culte cu	9·92	„
al ministerului de justiție cu	1·57	„
al ministerului de honvezi	4·05	„
al ministerului croat cu	1.25	„

Pe lângă acestea poziția fondului de pensiune se ridică cu 2 milioane, trebuințele pentru acoperirea datoriilor de stat fac 7·56 milioane, iar contribuțiunile la budgetul comun ordinar cresc cu 4·25 milioane.

Acest conspect de cifre însă nu ne poate orienta asupra referințelor în gospodăria statului, nici chiar atunci, dacă trecem în revistă rubricile speciale ale fiecărui resort. Ar fi nimerit, dacă deputații noștri, cărora li se pun la dispoziție, din partea biroului administrativ al camerii o grămadă de volume, unde se explică amănunțit fiecare dispoziție și rubrică din budget, să dea orientări și informațiuni temeinice opiniei publice românești cu ocaziunea viitoarelor adunări poporale. Sunt apoi unele poziții, cari reclamă impetuos protestul întregii românimi. La resortul ministrului de culte aflăm preliminate 2 milioane coroane pentru a treia universitate maghiară, iar pentru înființarea mai multor școale superioare și academii 1 milion și 90 de mii coroane.

Pentru înființarea școalelor medii, pentru asor-

tarea celor existente, pentru sprijinirea mai intensă a şcoalelor comunale şi confesionale (adică şcolile confesionale catolice) se prelimnează suma de 2,960.000 coroane.

Numărul învăţătorilor s'a sporit cu 500, ceeace necesită un plus de spese de 600.000 coroane. La suma din anul trecut menită pentru nouile şcoale poporale s'au mai adaus 500.000 coroane. Se pune în vedere reorganizarea corpului inspectorilor şcolari şi acoperirea lipsurilor în jurul învăţământului primar, ceeace înghite un plus de 600.000 cor.

La rezortul ministerului de interne din nou se prelimnează pentru ridicarea lefurilor funcţionarilor la 4 milioane.

Prin înmulţirea funcţionarilor guvernul vrea să mărginească puterea şi influenţa păturii culte din sânul naţionalităţilor, căci să nu uităm, că funcţionarii sunt ostaşii stăpânirii.

Pentru renovarea podurilor din Budapesta se prelimnează 1 milion şi 100 de mii de coroane, iar pentru zidirea casei centrale de amanet 700.000 de coroane.

La budgetul ministerului de comerţ se indică un plus de 1 milion pentru desvoltarea industriei. 600.000 coroane se prelimnează în scopul de a renova liniile căilor ferate şi a zidi drumuri bune comitatense.

La budgetul ministerului de justiţie pentru zidirea de temniţi şi reconstruirea mai multor tribunale şi judecătorii se prelimnează un plus de 150.000 coroane.

Pentru transformarea penitenţiarului din Gherla în institut de corecţiune şi în general pentru perfecţionarea educaţiunii la şcoalele de corecţiune se prevede o sumă de 350.000 coroane.

La budgetul ministerului de răsboiu în contul speselor plănuite pe anii 1911—1915, cade pe anul 1912 un plus de erogaţiuni în suma de 4,258.800 coroane.

La venitele normale se prevede un excedent în venite: la monopolul de tutun cu 20,280.000, la fabricile de fier cu 4,010.000 coroane, la oficiile de poştă şi telegraf 6,580.000 cor., la căile ferate 55,000.000, la pădurile şi proprietăţile latifundiare ale statului 3,087.707 cor.

E foarte verosimil, că prevederea ridicării venitelor într'o măsură aşa de mare, e un şiretlic, ca să poată justifica urcarea erogaţiunilor cu aproape 300 de milioane.

*

Adunarea muncitorilor organizaţi. Partidul socialdemocrat din Arad şi jur aranjază duminecă, în 15 octomvrie, o mare adunare poporală în Arad. La această adunare se vor rosti cuvântări „pentru ridicarea poporului la o stare mai bună economică, culturală şi politică", la *situaţia politică*, apoi *împotriva scumpirii traiului* şi despre *presă şi organizare*.

Apelul anunţă *muncitorimea română*, că „la această adunare se va vorbi şi în limba românească".

*

Tratativele prezidentului Berzeviczy fără rezultat. Eri la amiazi la orele 12, prezidentul Berzeviczy a continuat tratativele de împăciuire cu corifeii opoziţiei.

In sala de primire prezidenţială a camerei a conferat cu şefii partidului poporal, cu contele Aladár Zichy şi cu Stefan Rakovszki.

Cu toate acestea, astăzi nu se mai iau în serios aceste tratative, aşa încât şansele împăciuirii sunt foarte reduse. Dacă mai luăm în considerare că partidul guvernamental nu vrea nici să auză de pace şi că între şefii opoziţiei divergenţele nu s'au putut nivela întrucâtva, putem să presupunem, că tratativele pornite de preşedintele camerei nu vor avea nici un rezultat.

*

Din cameră. Faţă cu şedinţa interesantă de ieri prin expunerea expozeului budgetului din partea ministrului Lukács astăzi nu avem nimic de înregistrat, căci tot timpul şedinţei a fost furat cu votări nominale.

Pe culuoare se discută asupra tratativelor de pace conduse de prezidentul camerii.

*

Relaţiunile turco-române. Am anunţat, că d. Mişu, ministrul ţărei la Constantinopol, a fost primit în audienţă solemnă de M. S. sultanul.

Prezentând scrisorile sale de acreditare şi decoraţiunea pe care regele României a conferit-o sultanului, d. Mişu a pronunţat următoarea alocuţiune:

Sire,

„Sunt fericit să remit majestăţei voastre imperiale, scrisorile de acreditare prin cari augustul meu suveran, regele Carol, mă acreditează în calitate de trimis extraordinar şi ministru plenipotenţiar pe lângă majestatea voastră. Majestatea Sa regele, augustul meu stăpân, m'a însărcinat şi mi-a ordonat să remit majestăţei voastre imperiale colanul ordinului „Carol I", ca dovadă a prieteniei sale sincere, cu urări pentru majestatea voastră şi prosperitatea domniei majestăţei voastre.

„Sunt fericit, că am fost acreditat pe lângă majestatea voastră imperială spre a fi interpretul sentimentelor augustului meu suveran. Rog pe majestatea voastră imperială să creadă, că toate silinţele mele vor tinde să strângă şi mai mult relaţiunile amicale, cari există în chip aşa de fericit între regatul român şi guvernul imperial. Intru împlinirea misiunei mele, toate silinţele mele vor tinde să mă facă demn de sprijinul majestăţei voastre imperiale".

Sultanul a răspuns:

„Ţin să exprim satisfacţiunea mea pentru numirea dv. în calitate de trimis extraordinar şi ministru plenipotenţiar al augustului vostru suveran M. S. regele, precum şi de remiterea decoraţiunei pe care mi-a conferit-o. Socotesc sentimentele amicale exprimate nouă de către majestatea sa regele, cu ocaziunea aceasta, ca o dovadă de continuarea relaţiunilor amicale, cari există între cele două ţări. Vă rog să spuneţi majestăţei sale regelui, satisfacţia şi mulţumirile mele. Fiţi sigur, că noi şi guvernul nostru, ne vom sili să vă asigurăm tot concursul pentru îndeplinirea înaltei d-voastră misiuni".

*

Noul ministru prezident suedez şi dreptul de vot al femeilor. Ministrul prezident Staaf, care a urmat acum după căderea guvernului conservator, în cea dintâi vorbire de program arată că guvernul ţine de datorie urgentă a legifera dreptul de vot al femeilor.

Insuşi primministrul a intrat în liga tinerilor suedezi pentru dreptul de vot al femeilor. Biruinţa liberalilor este a se mulţumi în mare parte femeilor, fiindcă societatea femeilor pentru dreptul de vot, în ajunul alegerilor recente a agitat în întreagă ţară contra conservatorilor, alăturându-se celorlalte partide.

Se crede că legiferarea dreptului de vot al femeilor se va face în cel mai scurt timp.

*

Evenimentele din Portugalia. Se lămuresc acum pe deplin evenimentele cari au avut loc zilele trecute în Portugalia. Monarhiştii dispuneau de vre-o două mii de oameni, dintre cari numai o mie aveau arme asupra lor: revolvere, puşti sau pistoale. Republica luase toate măsurile: 8000 de soldaţi aşteptau armata care venia să restabilească monarhia.

Telegramele din sursă monarhistă, vesteau că armata credincioasă regelui a reuşit să intre în ţară, şi că e victorioasă. Or, lucrurile stau cu totul altfel. Guvernul a lăsat înadins bandele monarhiste să intre în ţară. A da o luptă la frontieră ar fi însemnat a intra în conflict cu Spania. Pe când aşa, monarhiştii au fost lăsaţi să înainteze, până ce trupele republicane i-au putut înconjura. Lupta a fost scurtă, dar monarhiştii o vor ţine minte multă vreme, şi probabil că pentru multă vreme au renunţat la vre-o nouă încercare de a restabili monarhia.

Serbările jubilare din Iaşi

Iaşi, 28|11 oct. 1911.

Ziua IV.

Zi fixată pentru desvălirea statuei marelui bărbat de stat Mihail Kogălniceanu. Cu tot timpul rece, care s'a schimbat peste noapte, o asistenţă numeroasă aştepta în faţa universităţei, unde monumentul e aşezat. Invălit cu pânza ce-l ascunde vederei curioase a mulţimei, nu aştepta decât gestul ce-l va da admiraţiunei tuturor.

Se află de faţă dnii miniştri Al. Marghiloman, Arion, Delavrancea, Nenişescu şi T. Maiorescu, în aşteptarea familiei regale.

Dar M. S. regele, reţinut de o uşoară indispoziţie — fapt ce l'a oprit şi dela serata de aseară dela teatrul naţional — nu poate lua parte. Deasemenea şi M. S. regina.

Sosesc însă principele moştenitor Ferdinand cu fiul său Carol.

Se începe serviciul divin de către I. P. S. Metropolitul Moldovei şi Sucevei Pimen, înconjurat de un numeros cler. Corul metropolitan dă răspunsurile cuvenite.

Comitetul pentru ridicarea statuei se compune din:

Prof. dr. Gh. Bogdan, rectorul universităţii.
„ P. Poni.
„ Dr. Hurmuzescu.
„ I. Burada.
„ C. Climescu.
„ D. Cădere.

Preşedinte de onoare Metropolitul Pimen şi clerul e întreg de faţă.

La desvălirea statuiei au rostit discursuri următorii domni: Rectorul dr. Gh. Bogdan. D. Grecianu, primarul Iaşilor. C. C. Arion, ministrul instrucţiunii. A. D. Xenopol. Neculae Iorga. I. C. Brătianu, şeful partidului liberal. Căpitan Antoniu, veteran Bârlad. I. C. Ifrem, delegatul studenţimei Iaşi. Gribonschi, student Cernăuţi. Duma, în numele studenţilor macedoneni.

*

Din partea studenţilor n'a vorbit d. Dinescu ci d. I. C. Ifrim din cauza unor neînţelegeri ivite în sînul studenţimei.

*

O întâmplare dureroasă: Profesorul Augura ce reprezenta universitatea din Sofia la serbările universităţei din Iaşi — el însuşi fost student al acestei universităţi, azi la ora 3 şi jum. a murit subit. Dânsul era găsduit la directoarea şcoalei secundare de fete „Oltea Doamna."

*

Pentru statue s'au strâns 35.915 lei; s'au cheltuit 3577.

La monumentul lui Kogălniceanu s'au depus numeroase coroane: din partea partidului liberal, Consiliul comunal Dorohoi, Societatea veteranilor Bârlad, Evrei Painaitescu etc. Dar de remarcat este cea depusă din partea M. S. Sale cu inscripţia: „Regele, neuitatului său sfetnic Mihail Kogălniceanu, amintire recunoscătoare".

*

M. S. S. Regele a adresat următoarea scrisoare d-lui dr. Constantin Kogălniceanu, fiul marelui bărbat:

„Este o vie satisfacţie pentru Mine de a putea arăta familiei lui Mihail Kogălniceanu cu prilejul înaugurării statuei sale la Iaşi, sentimentele de adâncă recunoştinţă, ce Mă însufleţesc pentru acest ilustru şi neuitat bărbat de stat.

Insemnatele servicii ce le-a adus ţării, în cursul a două domnii, prin împroprietărirea ţăranilor, prin secularizarea bunurilor închinate şi în timpul răsboiului pentru neatârnare ca ministru a afacerilor străine, nu se vor uita.

Carol.

O scurtă şi bine simţită cuvântare rosteşte *d. Neculae Iorga*. D-sa spune cam acestea:

„Kogălniceanu avea o credinţă: credinţa în unitatea neamului românesc din ţară cu cel de peste hotare. Intâi unitatea noastră celor de aici pentru care a luptat.

Cu lucrările sale el deschide un avânt cul-

tural şi orice avânt cultural produc o mişcare politică, el a fost omul unei mişcări politice.

Ieşenii şi-au făcut o datorie sfântă înălţând cel întâi monument unui om politic, lui Kogălniceanu; desigur că şi alte oraşe vor urma pe ieşeni.

Şi au făcut bine că l-au aşezat în faţa universităţii, aici era locul lui.

Profesorilor ce vor intra în universitate, le va arăta că puţin s'a făcut şi că mult mai este de făcut.

Studenţilor le va fi un exemplu de muncă cinstită şi de moralitate; le va spune: „sufletul meu este în mijlocul vostru", căutaţi şi munciţi împlinindu-vă datoria până la jertfă".

Ţăranilor le va spune: „am început opera de dreptate şi de îndreptare dar nu-i isprăvită. Că mai este încă până opera va fi desăvârşită.

Aici la universitate trebuia să fie, unde este cel dintâi amvon de ideal naţional, şi când el a fost o figură culturală şi sfântă."

D. Iorgă termină:

„In numele culturii româneşti pe care el a înfiinţat-o salut această statue. Şi să plecăm cu convingerea că *toţi trebue să fim luptătorii idealului său.*

*

Dintre discursurile rostite la desvălirea monumentului lui M. Kogălniceanu, publicăm următoarele:

Discursul d-lui ministru C. C. Arion.

Alteţe Regale,
Domnilor,

Este neasemănat de frumoasă, vieaţa aceluia care făcând un vis strălucit în tinereţe, îl poate înfăptui în vârsta matură. Mihail Kogălniceanu pe care cu toţii îl sărbătorim astăzi, în mijlocul serbărilor universitare, a avut parte de o aşa vieaţă. Tânăr, abia eşit din copilărie, el a făcut un vis: Din două ţări mici necunoscute — Muntenia şi Moldova — cari, după expresiunea lui, abia îşi păstraseră o individualitate istorică, el a visat să facă o Românie de sine stătătoare, puternică, cu menire istorică între ţările civilizate.

Şi visul lui s'a realizat; şi el a fost dintre aceia cari au contribuit mai mult la înfăptuirea marei năzuinţe, care pe zi ce trecea devenea tot mai mult o realitate.

Dela unire când începe vieaţa noastră naţională modernă şi până la tratatul de Berlin, în care diplomaţia Europei pune sigilul său pe fiinţa noastră de stat independent, numele lui Kogălniceanu stă legat de toate actele mari cari au creat România modernă.

De când îşi începe activitatea şi până la moartea sa, timp de cincizeci de ani, istoria politică a ţării se oglindeşte în istoria vieţii sale.

El fu mare în marea generaţiune a redeşteptării naţionale; entuziasmul lui aprindea alte entuziasmuri, în acea epocă în care inimele vibrau la toate sentimentele, precum vibrau în legendă harpele eliene, la toate adierile!

Dar ceea ce-l caracterizează mai presus de orice, este patriotismul şi curajul său.

Trăind în preajma tronului lui Mihail Sturdza domnul Moldovei, el nu să sfii să se arete pe faţă printre bonjuriştii de frunte „care atât amărau zilele Măriei Sale".

Istoric şi scriitor, el cutează să scrie şi să spună adevăruri, într'un timp în care a spune unele adevăruri să consideră ca o crimă; om politic, el nu ştiu ce este teama; profesor, din cauza curajului său el nu făcu decât o lecţie..... dar ce lecţie!

Inima mi-se bate când aud vorbindu-se de numele lui Alexandru cel Bun, lui Ştefan cel Mare, lui Mihaiu-Viteazul: şi nu mă ruşinez a zice, că aceşti bărbaţi pentru romăni sunt mai mult decât Alexandru cel Mare, decât Hanibal, decât Cesar. Aceştia sunt eroii lumei, pe când cei dintâi sunt eroii patriei mele. Pentru mine bătălia dela Răsboeni are mai mare interes decât lupta dela Termopile, şi izbânzile dela Rahova şi Călugăreni îmi par mai strălucite decât acele dela Maraton şi Salamina, pentrucă sunt câştigate de Romăni. Chiar locurile patriei mele îmi par mai plăcute decât locurile cele mai clasice. Suceava şi Târgovişteа sunt pentru mine mai mult decât Sparta şi Atena; Baia, un sat ca toate satele pentru străin, pentru Român are mai mult preţ decât Corintul, pentrucă la Baia bravul rege al Ungariei Mateiu Corvin, viteazul vitejilor, craiul crailor, rănit de sabia moldoveană, fu pus în fugă şi uită drumul patriei noastre".

Ce admirabilă pagină de elocvenţă şi de iubire de ţară! Cine mai vorbise vreodată ca dânsul? Cine mai cutezase să înflăcăreze inimile, aprinzându-le la scânteia patriotismului, să trezească conştiinţa naţională cu ecoul vremurilor eroice de altădată, omul, care vorbea aşa, îşi expunea cel puţin libertatea şi a fost o minune, că Vodă Sturdza se mulţumi numai să-i închidă şcoala. Kogălniceanu nu mai fu profesor, dar minunata lecţie a fost din acele rari, cari rodesc îndată, lecţia rămâne nemuritoare şi astăzi chiar, cetindu-o din nou, cine nu simte, că un sfânt fior îi pătrunde cugetul şi sufletul!

De aceea, în această solemnă serbare universitară, salut pe marele profesor al unei singure lecţiuni!

In exoda de tineri, care în aspiraţiuni de civilizaţiune, de vieaţă nouă, au format lanţul nesfârşit încă, care a unit şi uneşte ţara noastră cu lumina şi cu cultura occidentală, el fu unul dintre cei dintâi, care merseră în străinătate; geniul său puternic, îl făcu uşor să iasă din rândurile celorlalţi.

Dus în marile ţări ale apusului, ca să se lumineze, el căută la rândul său să răspândească lumină; prieten al lui Alexandru de Humboldt el scrie diferite cărţi pentru marele naturalist german, şi cea dintâi operă a lui fu *„Limba şi literatura românească"*, scrisă în acest scop.

La 20 de ani, Kogălniceanu ştia în destul pentru a fi interesant şi talentul său scânteiază din prima pagină pe care o scrie. Şi apoi mai târziu, scriitor în acele reviste abia apărute şi îndată suprimate, încercându-şi verva pe biata „Alăută românească" aşa decurând spartă graţie „filosofiei Wisth"-ului, primul articol al lui Kogălniceanu, în care sarcasmul său nu pusese strajă condeiului, sau în „Dacia-literară" sau în „Propăşirea, foaie ştiinţifică şi literară". Dar pe vremea aceea şi cuvintele puteau fi vinovate. Cuvântul de „Propăşire" era din acelea. — Censura îl şterse din capul revistei — şi remase astfel un loc alb dedesubtul căruia se citea numai: „Foaie ştiinţifică şi literară". Pericolul deveni şi mai mare, acel loc alb îl umplea inima oricărui român. — Censura suprimă şi foaia!

In toate aceste reviste îl vedem trăind vieaţa sa de scriitor şi de literat, cu un stil limpede, cu o cugetare înaltă, cu o ironie puternică.

La o vârstă mai matură istoricul apare în-trâ'nsul — istoricul letopisiţilor Moldovei, în care ardoarea patriotică nu strică întru nimic adâncului serios al fondului.

Cele dintâi fragmente fură publicate în limba franceză, „pentru a pune la îndemâna savanţilor streini izvoarele cronicarilor noştri". — Kogălniceanu rămâne fidel gândirei sale dela Berlin, el nu înţelegea numai să ia din cultura Occidentului, ci la rândul său să dea ceva culturei lumei civilizate. Admirabilă şi dreaptă concepţiunea pentru acela care era menit să fie alcătuitor de universitate, căci atunci ne vom cuceri un rang înalt între naţiuni, când vom vărsa şi noi raza noastră în comoara de lumină a inteligenţei omeneşti!

Apoi în timpul maturităţei sale, toată vieaţa o consacră politicei, învăluit în atmosfera ei, pasionat, vehement, pasionând pe alţii, răspândind torente de elocvenţe cari învăluie pe ascultător şi şi pentruca să-l convingă îl înalţă până la altarul chiar al patriei!

La acest altar a slujit el slujba celui mai mare act săvârşit, sub domnia lui Cuza: Desrobirea ţăranilor.

Şi acum, dacă ar fi să rezum într'un singur cuvânt toate aceste aptitudini, toate aceste energii, toate aceste servicii, n'aşi găsi altul decât acela pe care l-a găsit pentru însuşi Kogălniceanu: „Om al ţării mele, zicea el; iată ce sunt". Om al ţării sale! Ca om al ţării îl sărbătorim şi-l glorificăm astăzi!

Discursul d-lui I. I. C. Brătianu.

Inzestrat cu însuşirile de căpetenie ale bărbaţilor de stat: cunoştinţa adâncă a trecutului desgropat din letopiseţi, vedere limpede a ţelurilor arătate de un cald patriotism, minte ageră şi pătrunzătoare, simţ practic al realizărilor, hotărîre repede şi îndeplinire energică, Mihail Kogălniceanu prin roadele muncei sale a dobândit loc de frunte în istoria României moderne.

In jurul memoriei lui se unesc sufletele întregei Românii, căci vieaţa lui a fost închinată cu tărie şi cu izbândă la ridicarea neamului nostru.

Părtaş al acestui simţământ obştesc partidul naţional-liberal slăveşte pe marele patriot pe care cu îndreptăţită mândrie îl numără între întemeietorii săi.

Cu adânca-i pătrundere Mihail Kogălniceanu a înţeles încă dela începutul renaşterei româneşti, că propăşirea naţională nu se poate asigura decât pe temelia unei democraţii sănătoasă şi puternică.

Această credinţă îi insuflă dragostea pentru ţăran de a cărei împământenire numele său va rămânea nedespărţit.

Ea i-a îndrumat întreaga vieaţă politică şi i-a legat-o în chip firesc cu partidul naţional-liberal dintre cârmuitorii căruia moartea l-a răpit şi a cărui fiinţă însăşi s'a înfăptuit în luptele glorioase pentru unirea principatelor, la care Kogălniceanu, avu aşa strălucită parte.

Dreptatea istoriei a voit ca el să aibă loc de frunte la încoronarea operei ţinutelor sale când prin războiu se dobândi independenţa şi regatul.

I-a fost dat lui Kogălniceanu cea mai mare răsplată ce poate simţi un suflet bărbătesc, care vede prin munca vieţei sale întărindu-se şi înălţându-se clădirea naţională.

Pentru-că astfel a sădit munca lui, de aceea la serbarea memoriei lui ne unim toţi spre a-i aduce omagiul unanim al recunoştinţei unui neam.

Discursul d-lui Dimitrie A. Grecianu

Alteţe Regale
Domnule Preşedinte
Domnilor

Primind ca primar acest frumos monument, ce l'aţi ridicat în cinstea marelui Kogălniceanu, vă mulţumesc pentru preţiosul dar, cu care înzestraţi oraşul nostru.

Sunt convins, domnule preşedinte, că aţi aşezaţi această statuie în faţa universităţei, nu numai pentru că întemeietorul ei a fost Kogălniceanu, ministrul instrucţiunei publice al lui Vodă-Cuza, dar totodată pentru că aţi vrut ca pe lângă prinosul de recunoştinţă ce-l aduceţi memoriei unui glorios român, să urmăriţi şi un ţel, demn de această măreaţă figură.

Aţi dorit, că stând în faţa universităţei ca o strajă neadormită, Kogălniceanu să-i amintească, că cel dintâi învăţământ, acela care trebue să fie la baza tuturor învăţămintelor, este iubirea de ţară şi de neam. Aci în adevăr se plămădeşte România de mâne şi de poimâne.

Nu puteaţi alege o mai bună strajă, domnule preşedinte, căci nimeni n'a întrupat cu o mai mare înfiăcărare, cu o mai mare strălucire, înaltul sentiment al patriotismului, ca acest mândru fiu al Iaşului, a cărui vieaţă se poate rezuma în două cuvinte: iubirea ţărei.

A iubit-o în trecutul ei măreţ, ajutând prin cercetările sale istorice la deşteptarea conştiinţei naţionale, a iubit-o în prezentul şi în viitorul ei, dupăcum trebue să fie iubită.

Dela prima lui manifestare publică, acea admirabilă şi înălţătoare cuvântare prin care a deschis în anul 1843, cursul de istorie naţională, la Academia Mihăileană, până la energica şi curagioasa apărare a drepturilor României, în faţa congresului dela Berlin, toate discursurile lui sunt însufleţite de aceeaş adâncă şi nemărginită dragoste pentru ţara lui.

Kogălniceanu a fost un mare orator, dar dacă ar fi fost numai orator, memoria lui s'ar fi perpetuat cel mult printre şcolarii, cari-şi caută un model de elocinţă. A fost însă mai mult decât un orator, căci acţiunea lui puternică asupra organizării noastre sociale, foloseşte ţării astăzi, ca şi în trecut. Adevăratul criter, în adevăr, după cari putem judeca pe un om politic, nu este vorbirea sa oricât de frumoasă ar fi, ci faptele realizate şi rămase după dânsul. (Aplauze).

Studentul, care, mergând la universitate, va trece dinaintea statuei lui Kogălniceanu, nu se va gândi la oratorul, ci la ziua de 2 maiu 1864 şi la secularizarea bunurilor mănăstireşti.

Sunt alţii mai calificaţi ca mine, pentru a face istoricul vieţei lui Kogălniceanu, mai ales acel mare istoric care este o ilustraţiune a universităţei noastre, d. Alexandru Xenopol, succesorul său la Academia română. Nu pot însă să nu aduc prinosul meu de admiraţiune acelei geniale energii cu care acest mare patriot, odată pus în stare de a făptui după temperamentul şi după năzuinţele sale,

ca prim-ministru al lui Vodă-Cuza, a ştiut să deie problemelor vitale ale naţiunei şi ale poporului nostru, deslegarea necesară pentru propăşirea lor.

Mijloacele întrebuinţate pot fi discutate, rezultatele obţinute au fost însă fericite pentru ţară, căci s'a netezit prin ele terenul pentru întemeierea României moderne.

Fericiţi sunt acei români cari au trăit în perioada eroică de renaştere, Costache Negri, Kogălniceanu, Hurmuzaki, Alexandri şi câţi alţi mari patrioţi, cari aveau a duce lupta nu pentru legiferări mai mult sau mai puţin folositoare ţărei, ci pentru a-şi reînvia patria, pentru a se jertfi unui ideal sfânt, ce au ştiut a-l realiza.

Au dispărut cu toţii, dar după dânşii au rămas, ca după apusul soarelui, raze de lumină, care ne luminează cugetul şi ne lasă a întrezări orizonturi îndepărtate şi dorite.

Vom păstra, cu sfinţenie, comoara moştenită dela dânşii, încrederea în viitorul neamului nostru. (Aplauze prelungite).

Răsboiul italo-turc

Preşedintele Taft intervine pentru pace. — Bulgarii retractează. — Mobilizările Turciei la frontierele greco-bulgare. — Ţarul şi situaţia în Balcani. — O nouă luptă. — Situaţia se agravează.

Azi, Tripolisul este oficial ocupat de italieni, cari au şi numit un guvernator. Acesta, conform obiceiurilor a lansat o proclamaţie, în care promite în numele suveranului său, că va proteja pe locuitori, recunoscându-le drepturile şi libertatea cultului.

E vorba de „a treia civilizaţie" de care a pomenit d. Giolitti în discursul său dela Turin!

Italienii au avut grija, tot în vederea întronărei celei „a treia civilizaţii" să cumpere pe câţiva şefi de triburi arabe, după care italienii stăpâni pe situaţie, au declarat supunerea invadatorului.

Se afirmă, că guvernul italian a trimis o notă cabinetelor europene, prin care le încunoştinţează, că el nu înţelege o pace în schimbul protectoratului Tripolitaniei, ci o pace în schimbul *anexărei* acestei provincii.

Dacă faptul e exact, apoi situaţia se va agrava, căci îi va veni foarte greu guvernului otoman, să aprobe conexarea, ceeace ar echivala cu o completă înfrângere a Turciei.

In cercurile diplomatice se atribuie mare importanţă şedinţei de deschidere a parlamentului otoman, care va avea loc mâine, sâmbătă. Din atitudinea şovăelnică a cabinetului Said se deduce, că el nu voieşte să decidă pe răspunderea proprie în chestia conflictului tripolitan. In cazul, când în şedinţa de mâine, camera va vota încredere guvernului, se sperează, că în curând se va pune sfârşit duşmăniilor, deoarece marele vizir Said-paşa este iubitor de pace. Fireşte, foarte mult depinde dela aceea, că întru cât vor putea junii turci să influenţeze partidele din cameră, deoarece politica lor este: răsboiu până la extrem şi răsbunare fără cruţare pentru invaziunea din Tripolitania.

Preşedintele Taft gata să intervie în favoarea păcei.

Constantinopol. — *Ambasadorul Statelor-unite la Constantinopol a avut o lungă convorbire cu marele vizir, căruia i-a comunicat, că preşedintele Taft ar fi eventual gata să intervie între Italia şi Turcia.*

Sediul comitetului pentru uniune şi progres, incendiat.

Constantinopol. — Clădirea în care îşi are sediul comitetul tinerilor turci pentru „Uniune şi progres" a fost cuprinsă de un puternic incendiu.

Pompierii au împedecat la timp întinderea focului. E în afară de orice îndoială, că focul a fost pus.

Superstiţia poporului.

Roma. — O mare panică a isbucnit marţi în biserica domicinianilor prin faptul, că în timpul serviciului divin a luat foc statueta Mariei dela Resario. Credincioşii neputându-şi explica motivul incendiului au văzut în el un semn divin, că fecioara Maria este furioasă pentru expediţia tripolitană.

Lumea oficială bulgară şi generalul Spiridovici

Sofia. — Ziarele de aci, chiar şi cele cari au publicat faimoasa telegramă a generalului demisionat Cerep Spiridovici îl demasică pe acesta ca pe un reclamagiu, care pe vremuri atrăsese atenţiunea publicului printr'o afacere scandaloasă: comerţul cu decoraţiuni bulgăreşti şi sârbeşti.

In special semi-oficiosul *Balkanska Tribuna*, sub forma unei convorbiri cu un fost ministru, noi credem mai degrabă un actual ministru, publică un articol de fond din care spicuim câteva interesante părţi:

„Un fost ministru a venit eri în redacţia noastră exprimându-şi nedumerirea şi supărarea sa că am publicat telegrama generalului Cerep Spiridovici. La întrebarea noastră ce are de zis contra telegramei şi autorului ei, fostul ministru ne-a dat lămuririle următoare:

„Telegrama în cestiune nu e dată în numele ligei latino-slave ci numai de către preşedintele unei imaginare societăţi a acestei ligi, ceeace denotă că liga e de părerea contrară.

Cunosc de zeci de ani pe acest excentric general şi n'am auzit nici odată să fi participat la vre-un răsboi. El face din când în când eşiri în presă cu idei fantastice, ca să nu zic nebune, cu scop de a-şi face o reclamă şi nimic mai mult, — care să-i ajute a dobândi decoraţiuni. Şi fac prinsoare că trebue să fi făcut o colecţie de cel puţin o duzină până în prezent.

„Aceea ce ne zice şi promite acest general fără armată pentru cucerirea Macedoniei e fără de folos; nu voluntari la graniţa României, ci regimente, divizii, corpuri de armată organizată să ni-se promită, şi nu de către demisionatul general Cerep Spiridovici, dar de către primul ministru rus Kokowzev".

„Militarii noştri nu ascund, că noi nu ne putem să ne războim în acelaş timp pe două fronturi cu Turcia şi România.

„Nici un soldat turc n'a plecat încă la Tripolis, fiindcă n'are cum, aşa că la un moment dat putem avea în faţă toată armata turcească, iar în spate întreaga armată română. Iată ce trebuie să ştie publicul nostru, când discută chestiuni războinice, pentruca să ţie seamă de aceste fapte în concluziunile ce se vor face.

„*Telegrame de felul aceleia cu care ne-a fericit generalul Cerep, pot numai să rătăcească opiniunea publică, şi să ne aducă mari neajunsuri. Asemeni telegrame trebuiesc aruncate la coş, iar nicidecum date tiparului*".

Quadrilaterul Varna-Şumla-Rusciuk-Silistra, promis României prin tratatul dela Berlin e un fel de „cauchemar" al bulgarilor, în orice moment critic.

In prezent nici nu îndrăznesc să vorbească în această privinţă, totuşi nu-şi pot ascunde îndeajuns grija de care sunt cuprinşi numai la ideia realizărei unei asemenea eventualităţi. Aşa, o parte din presă a publicat, că România mobilizează şi îngrămădeşte armată în Dobrogea, ştire fantezistă şi înspirată de teamă.

Să ai pretenţiuni asupra întregei Dobrogii şi să întrezăreşti posibilitatea pierderei chiar şi a quadrilaterului, în cazul unei întinderi spre sud, e prea suficient ca să explice cât de puţin trebuie ca să iasă la iveală vechea duşmănie a bulgarilor contra românilor.

Un război la orizont, fie chiar în îndepărtata Tripolitania, şi falşul lustru care acoperă amicalele raporturi ale celor două ţări vecine dispare, Dunărea devine un „zid chinez", iar România o ţară vândută turcilor! Aceasta nu împiedică însă ca după un scurt timp să „fraternizeze" iarăşi cu „bunii lor vecini". Comedia e veche şi se repetă mereu.

Mobilizările Turciei la frontierele greco-bulgare.

Constantinopol. Statul major al armatei turceşti a exmis un ordin de înmulţirea armatei la frontierele Greciei şi Bulgariei.

Tot din acelaş ordin se trimit zilnic la aceste frontiere mari cantităţi de muniţiuni.

Neutralitatea Egiptului.

Constantinopol. — Un comunicat apărut aci anunţă, că Egiptul se declară neutru în războiul turco-italian.

Comunicatul acesta a provocat o mare nemulţumire la Constantinopol, din cauză, că Turcia este în acest mod cu totul lipsită de posibilitatea a trece armata ei din Asia-mică, prin Egipt, spre Tripolis.

Grecia şi înarmările Turciei.

Atena. — Reprezentantul diplomatic al Turciei a notificat ministrului de externe, Gryparis, o depeşă primită dela Poartă, asigurând, că concentrarea de trupe otomane nu avea alt scop decât de a respinge vre-o încercare de debarcare a italienilor pe ţărmul Mărei-adriatice, dar că mişcările acestea de trupe turceşti nu interesează deloc graniţa greceasca.

Guvernul elen a luat act de declaraţia făcută de reprezentantul Turciei; totuş cabinetul din Atena păstrează o atitudine expectativă.

Ţarul şi situaţia în Balcani.

Constantinopol. — Se crede, că imediat ce va sosi la Livadia, ţarul Rusiei, va face importante declaraţiuni asupra situaţiei în Balcani.

Situaţia precară a trupelor turceşti din Tripolis.

Milano. — „Corriere dela Sera" află, că retragerea trupelor turceşti din Tripolis, sub comanda generalului Munir, s'a făcut fără nici o ordine. Trupele s'au răspândit spre sud pe patru drumuri: 1000 oameni cu mai multe tunuri se găsesc la 5 ceasuri depărtare de Tripolis; o altă coloană de 600—700 soldaţi ar fi la trei ceasuri mai departe. Se crede, că turcii au de gând să se concentreze în munţii din împrejurimile oraşului.

Recruţii din Tripolis, în timpul bombardării, au lăpădat uniformele, au ascuns puştile şi, fiindcă ofiţerii erau dispăruţi, au părăsit tunurile şi carele de muniţiuni.

O nouă luptă.

Milano. — *O telegramă oficială anunţă, că în noaptea de 9 spre 10 oct., mai bine de 300 turci au atacat cu violenţă un detaşament de marinari italieni însărcinaţi să păzească fântânile situate în localitatea Bumeliana, la 2 klm. de Tripolis. cu intenţiunea vădită de a tăia apaductul.*

Două sute de marinari italieni comandaţi de comandorul Cagni răspunseră la atac prin salve bine ţintite, dar necunoscând numărul inamicilor cerură, cu ajutorul rachetelor, ajutorul escadrei, care imediat începu să tragă focuri de tun.

Cuirasatele „Filiberto" şi „Tardegna" bombardează cu folos propoziţiunile vrăşmaşe în timp ce un alt detaşament de 100 marinari veni să sprijinească pe cel dintâiu.

Lupta a ţinut 40 de minute. Turcii fugiră lăsând pe câmpul de luptă mai mulţi morţi şi numeroşi răniţi cari fură făcuţi prizonieri.

Situaţia se agravează.

Viena. — In cercurile oficiale de aci se declară, că situaţia conflictului dintre Turcia şi Italia s'a agravat.

Se afirmă, că Italia împinsă fiind de opinia publică, a părăsit propriul ei punct de vedere şi acum nu mai vrea să acorde nici despăgubiri băneşti pentru ocuparea Tripolisului.

In această situaţie intervenţia puteri-

devine imposibilă, deoarece lipsește orice bază pentru tratative.

Se crede, că va mai trece multă vreme până când o mediațiune va fi posibilă. In tot cazul nu se va putea vorbi de o intervenție până când Italia nu va fi luat în stăpânire toate punctele strategice importante ale Tripolitaniei.

Italienii din America cer repatriarea.

Roma. — „Corriere dela Sera" primește o telegramă din New-York anunțând, că entuziasmul italienilor de acolo e delirant. 1500 italieni au cerut repatriarea spre a merge să lupte în războiul cu turcii.

Cauza acestei mișcări nu e numai sentimentul patriotic ci credința răspândită, că Tripolitania va deveni un admirabil câmp de activitate și toți ce ce vor lupta în războiu vor deveni milionari!

CORESPONDENȚE

DIN ȚARĂ

Adunarea de toamnă a congregației comitatului Alba-inferioară

Marți în 10 l. c. a fost adunarea generală a congregației comitatului Alba inferioară, în orașul Aiud, vestitul cuib șovinist maghiar. Era pe tapet o chestie foarte însemnată: rezoluțiunea orașului Verșeț, care veștejea obstrucția parlamentară, pornită din partea partidului justhist, aproba urcarea contingentului de recruți, ca necesar pentru menținerea poziției monarhiei noastre în concertul marilor puteri europene, și cerea totdeauna fără introducerea votului universal lărgirea dreptului de vot de până acum. Astfel se înțelege de sine, că s'a dat aviz tuturor românilor să ia parte la congregație, cu atât mai vârtos, că chestia atingea direct și atitudinea partidului nostru național și era necesar să se accentuiază din nou punctul de vedere al acestui partid și în acest comitat în fața factorilor competenți. Membrii au corespuns invitării emanate dela centru, prezentându-se în număr frumos.

Discuția în jurul chestii amintite a fost cât se poate de instructivă și interesantă.

Focul l-au deschis și de data asta românii. A luat cuvântul înaintea tuturor șeful partidului comitatens, dr. Iuliu Maniu. Cu cunoscuta-i vervă, cu mult tact și la nivou parlamentar, a arătat, de ce partidul nostru, nu poate aproba rezoluția vârșeșenilor. N'o poate aproba, căci asta ar însemna, să dăm vot de încredere guvernului actual, care până acum încă n'a dovedit cu nimica că l-ar merita. D-rul Maniu s'a rostit cuvântarea românește. Ca întotdeauna, a fost ascultat din partea tuturor cu atențiune încordată și cuvintele lui au produs impresie profundă.

Ce deosebire mare între dsa și jidovul Maier! Maier ținuse să reflecteze la anumite părți a discursului d-lui Maniu, în cari dsa accentua, că guvernul, alcătuit prin mituiri și corupție nu reprezintă voința genuină a țării, deci nu merită încrederea cetățenilor. Recunoștea dânsul că corupții s'au întâmplat, dar ține să observe, că acestea se întâmplă pururea și se vor întâmpla până când vor fi oameni supuși slăbiciunilor. Acestea au fost practicate din ambele părți, și sunt mai mult un eflux al „stărilor sociale", direct intenționat din partea factorilor guvernativi.

Acestor observări cinice le răspunde dr. Maniu prin chiar cuvintele contelui Tisa, care a avut curajul să recunoască în parlament, că corupții și violențe au fost practicate pe toată linia, dar că au fost de lipsă pentru zdrobirea opoziției, zicând în parlament „am fi fost prea naivi dacă am fi ales armele față de d-voastră." Mărturisirea prețioasă a șefului spiritual al partidului muncii, e zdrobirea oricărei încercări de apărare a dlui Maier a cărui pledoarie în chipul acesta a fost rău plasată și a succes cât se poate de prost.

Discursul dlui Maniu atinge pe scurt toate trei punctele rezoluției dela Vârșeț, schițând în linii măiestre ținuta noastră față de toate trei.

Cu singuraticele puncte, afară de punctul obstrucției, pe care-l desvoaltă însuși d-rul Maniu, — se ocupă apoi pe lung și pe larg ceialalți oratori rânduiți de mai înainte.

Astfel la chestia urcării contingentului de recruți, vorbește *dr. Sâmpălean*, profesor de teologie. D-sa relevă mizeria poporului, care geme sub povara atâtor greutăți.

Constată, ce jertfe enorme pune noul proiect militar pe umerii bietului popor stors de biruri și dări și amăgiri de toată specia. Accentuează, că statele aevea culte și civilizate, cele mai puternice dintre toate țările globului, Anglia și America, nici n'au miliție permanentă, și cu toate acestea sunt fericite și nu să tem de nici un inimic.

Patriotismul nu zace în mulțimea baionetelor, ci în bunăstarea cetățenilor, cari află în țara lor o mamă bună, ce se îngrijește de soartea, de fericirea, de ridicarea stării materiale și culturale a fiilor săi. Prezintă deci, în numele partidului nostru, proiect în acest senz.

La chestia votului universal vorbesc din partea românilor doi oratori: păr. *Ștefan Roșan* și *dr. Alaxandru Nicolescu*, profesori de teologie. Cel dintâiu ține să declare, de ce nu-i de acord cu rezoluția comitetului nostru, care cere numai lărgirea dreptului de vot, iar nu votul universal, secret, egal și pe comune, deci votul nefalșificat. Vorbirea d-sale, pe care o ține în ton rezolut și energic, e o apologie a roadelor binecuvântate ale votului universal. Dovedește necesitatea lui cu argumente juridice și morale.

Arată, că nimic nu ridică demnitatea omenească, nivelul moral al omului mai tare, decât chiar acordarea acestui vot tuturor cetățenilor, fără deosebire de lege și naționalitate. Cuvine-să, ca toți să aibă aceleași drepturi și datorințe.

Dr. Nicolescu se ridică și ripostează cu un succes extraordinar părerilor retrograde ale fostului deputat Török Bertalan, care încearcă să arete cu argumente istorice, — invocând și pilda Franței, Belgiei, Americei, — că votul universal este stricăcios, este numai o cale, să stăpânească în țară demagogii, seducătorii popoarălor. Rând pe rând îi spulberă toate argumentele, prezentându-le în lumină adevărată, și citând ca confirmare a argumentației d-sale, *experiența personală din America*, unde a stat doi ani.

Ungaria nu va fi fericită, până când drepturilor cetățenilor nu li se va croi o alvie cât mai largă, ca astfel fluviul larg al masselor să poată curge lin și falnic spre marea fericirii și îndestulirii. Votul universal este astăzi la ordinea zilei. Chestia lui este internațională și de dinaintea ei nu ne vom putea feri, oricât ne-am zăvori cu lăcate sau închide cu muri chinezești. Oratorii români s'au achitat în chipul acesta de datoria lor față de neam cum nu se poate mai bine.

Țin să constat, că contra proiectului de rezoluție al partidei guvernamentale dela cârma comitatului, a votat și partidul justhist, în frunte cu domnul Fogarassy. Ținuta acestuia spre lauda lui fie zis, a fost față de noi, cât se poate de corectă și o spun toți românii, că atâta prevenienței, un ton atât de sincer și cald față de români și popoarele conlocuitoare, totodată tărie dea-și manifesta convingerile în fața tuturor, în butul tuturor observărilor malițioase ale guvernamentalilor — nu s'a manifestat între pareții acestui comitat. Să fie oare un semn al vremurilor? Dee Dzeu!

Ședința a durat până târziu seara și a trecut și pe ziua următoare, căci au vorbit mulți oratori și din partea justhiștilor: Domnul Fogarassy de vr-o trei ori, domnul Bodroghi de două ori, d. Kovács și Asztalossy câte odată. Din partea guvernamentalilor au vorbit cu puțin succes, domnii Müller, Török și dr. Maier.

Proiectul nostru — bineînțeles — a trebuit să cadă, căci prefectul Szász s'a recrutat pe aceea zi, toți mamelucii și astfel a reușit să aibă maioritate covârșitoare. Voturile contrare au fost numai 43; pe când celea favorabile au trecut de sută. La celelalte afaceri au mai luat cuvântul *dr. Maniu, dr. Szabo și St. Roșan.*

Intre deciziunile adunării de azi, relev una foarte importantă, s'a hotărît adecă, închiderea tuturor crâșmelor în dumineci și serbători mai mari. Părintele Roșan a exprimat pentru această hotărîre înțăleaptă mulțumiri și s'a rugat să nu rămână literă moartă. Prefectul Szász îl asigură cu toată căldura, că așa ceva nu se va întâmpla. Din contra va fi executată cu toată seriozitatea.

După toate acestea, putem zice, că adunarea generală comitatensă din octomvrie a. c. a fost pentru noi o zi frumoasă și că ne-a întărit curajul pentru cauza națională.

Dr. Peregrinus.

DIN PETROȘENI

— 10 oct. 1911.

Duminecă în 8 oct. n. s'a binecuvântat și predat destinației școala nouă gr.-cat. zidită vara aceasta în comuna vecină Vulcan.

Cetitorii noștri își aduc aminte de apelul, care la începutul anului curent a răsunat în presa noastră întreagă pentru ajutorarea unei școli dela granița României, periclitată în existența sa! Inimile bune au răspuns cu obolul lor și din ofertele marinimoase, deși nici pe departe nu s'a adunat suma de lipsă pentru ridicarea școlii, s'a format totuș un fond, pe baza căruia curatorul a putut, ca pe un fundament, edifica din alte mijloace zidurile școlii.

Istoricul acestei școli e interesant, pentrucă e mult din 1885, când Exc. Sa actualul mitropolit din Blaj, pe atunci episcop la Lugoj, vizitând aceasta parohie, a donat 30 fl. pentru înființarea unui fond școlastic.

De atunci până anul acesta nime nu a adaus un crucer la fondul acela! In 1905 școala a fost expres dificultată de ministru, atunci episcopia a conces termin de 3 ani pentru edificarea unei școli noi

Au trecut și alți 3 ani, până dispunându-se preot în parohie, s'a hotărît, că nu mai este a se amâna zidirea!

Intr'aceea comuna s'a dezvoltat acolo, că în ea, care numai laolaltă cu comuna Coroeșteni era în stare să susțină o școală, azi se află, pe lângă școlile societăților de mine, bine aranjate și provăzute cu 6 învățători, și o școală comunală cu 2 învățători, deschisă anul trecut.

Școala aceasta s'a făcut mai mult pentru românii băștinași, căci în maioritate, ei dau contingentul locuitorilor, cari nu-s în relație cu societățile de mine. Dovadă e și aceea, că la începutul anului, ca un haiduc a umblat învățătorul comunal prin sat, să scrie copii la școală.

In sfârșit, chiar când sabia lui Damocle vrea să lovească ultima oară prin o nouă ordinațiune a ministrului edată în vara aceasta, oficiul parohial a putut raporta, că dispune de o școală întru toate corespunzătoare prescriselor legii. De fapt, școala din Vulcan s'a zidit conform planului edat de ministeriul de culte, având sală de învățământ spațioasă și cvartir destul de confortabil.

Totodată s'a zidit lângă școală, cvartir parohial frumos, încât unde, mergând pe drum, treceai pe lângă niște căsuțe scunde și umilite, de lemn, azi se ridică două edificii impunătoare, care te umplu de mândrie.

Când noi Jienii cu bucurie aducem la cunoștință acest succes și pas înainte spre întărirea neamului, totodată avem și cuvântul de mulțumită cătră marea obște românească, care prin binevoitorul său concurs a sprijinit și va sprijini și în viitor această instituție. Dumnezeu va resplăti tuturor facerea de bine!

*

Nu demult un creștin mi-a arătat o scrisoare dela un advocat. Era o epistolă de provocare, poate tot atât de puțin urbană, ca dela alți advocați. Ceeace mi-a atras atențiunea, era firma, ce se afla tipărită pe hârtia de epistolă în feliul următor: *„Advocatul Viktor Popu, doctor în științele juridice și politice advocatul bisericilor și școalelor unite romane din Jiu și al bancei „Magyar Altalános Hitelbank" Puj"*; iar lângă subscriere era aplicată stampila ungurească *„Dr Popu Viktor ügyvéd Puj"*.

La început nu credeam ochilor, că e adevărat ce cetesc. Mai târziu desmetecindu-mă din mirarea, ce m-a cuprins, am început a înțelege lucrul.

Titulaturi tipărite sub nume în 5—6 șire am mai văzut și la alții, ba am văzut la autorul unei cărți pe urmă tipărindu-se titulatura: „autorul mai multor opuri, etc. etc." (cum s'ar subscrie d. Victor Popu „purtătorul mai multor procese" etc.) Cumcă d. advocat nu ar ști românește și din vina d-sale și-ar fi tipărit firmă cu o ortografie atât de condamnabilă, nu o cred; mai mult presupun, că tiparul s'a făcut la o tipografie ungurească, undeva

pe pusta Ungariei, căci în ţinuturile locuite de români şi tipografiile ungureşti au litere româneşti.

Cumcă d. advocat foloseşte exclusiv stampilă ungurească, că se mândreşte a fi advocat al băncii „Magyar Altalános", aceea încă o mai înţeleg, doar pânea e mai presus de orice consideraţii.

Nu înţeleg însă, cum ajung bisericile şi şcolile unite din Jiu la cinstea de a figura alăturea de „Magyar Altalános" între titulaturile unui advocat?

Oare biserica unită are lipsă de cinstea aceasta ori se face batjocură din ea?

Ulterior am aflat, că bisericile şi şcolile unite din Jiu n'au dat nimenui decret de advocat al lor: decid. dr. Popu foloseşte pe nedreptul aceasta titulatură! Faptul e, că pe când s'a aşezat d. dr. V. Pop ca advocat începător în Pui, a cerut dela P. S. Sa d. episcop al Lugojului să-l constituie, ca pe un fiu vrednic al bisericii, de advocat al tuturor cauzelor bisericeşti-şcolare din Jiu şi Ţara Haţegului; venerata episcopie a răspuns, că din partea sa bucuros permite bisericilor din Jiu, ca procesele, ce vor avea de purtat, întrucât vor afla de bine, să le concreadă d-lui advocat dr. Popu; în acest senz au fost avizate şi oficiile parohiale. Atâta tot!

Nici o diplomă de onoare, nici o titulatură oficioasă, nici un mandat „ad universalitatem causarum" nu există. Astfel mi-s'a comunicat. Nu ştiu, de e drept ori ba?!

*

Nu de mult s'a întâmplat, că nişte hoţi depravaţi au întrat noaptea în biserica gr.-or. din Petroşeni cu intenţiunea de a o jefui. Curios, că în oraş provăzut cu lumină electrică, la marginea piaţului, în apropierea unor cafenele de cele mai cercetate, pot hoţii noaptea să între în o biserică şi să-şi facă mendrele în ea fără să fie observaţi de poliţie.

Căci ce s'a întâmplat? Hoţii neputând lua bani cu sine s'au pus şi în modul cel mai sacrileg au necinstit biserica, încât epitropia a fost silită să ceară binecuvântarea nouă a aceleia. Barbare lucruri în o ţară, care nu se ţine de Balcan şi într'un ţinut cu caracter american.

Dupăce o foaie ungurească din Petroşeni din greşală a relatat întâmplarea aceasta despre biserica gr.-cat., de loc s'a lăţit vestea, că credincioşii gr.-cat. şi-au necinstit biserica, ca să împiedece cu orice preţ întroducerea noului preot dispus acolo contra voinţii tuturor poporenilor, între nişte împrejurări, cari sunt de poveste în oraş.

„Astra" în Gătaia

Despărţământul „Vârşeţ" al „Asociaţiunii pentru literatura şi cultura poporului român" şi-a ţinut azi, duminecă, adunarea generală în Gătaia. A fost un adevărat eveniment cultural această adunare în părţile Gătaiei, deoarece de trei ani încoace acest despărţământ abia a putut da semne de vieaţă.

Cauza au fost uriaşele şi multilateralele ocupaţiuni a părintelui-protopop Traian *Oprea*, directorul despărţământului, care abia acum a ajuns să grupeze în jurul său o ceată frumoasă de bărbaţi de muncă şi plini de însufleţire, cu cari împreună a pornit şi activitatea „Astrei".

Intr'adevăr, munca păr.-protopop T. Oprea de când a ajuns în Vârşeţ întrece orice cuvinte de laudă.

In urma stăruinţii fără preget a vrednicului protopop Oprea toate comunele din tractul Vârşeţului au regulat salariile învăţătoreşti conform legii, *fără nici un ajutor din partea statului.*

Toate şcoalele noastre au fost zidite şi reparate conform cerinţelor moderne. Comunele *Orăşeţ* şi *Dejan* la stăruinţa prot. Oprea s'au despărţit de *sârbi*, devenind azi parohii frumoase româneşti.

Românii din Vârşeţ sub cârmuirea părintelui-prot. Oprea au ajuns să aibă azi-mâne *gata o biserică*, care ne face fală în ochii străinilor ce ne împrejmuesc. Iar acum, ca director, a pus în tălpi şi despărţământul „Astrei", după o dormitare de ani de zile.

Cu trenul de dimineaţă a plecat din gara Vârşeţului spre Gătaia directorul Traian Oprea, însoţit de d. advocat dr. Vasile *Meşter* şi de învăţ. penzionat Augustin *Mihuţiu*. Rând pe rând li-s'au alăturat apoi dnii preoţi A. *Corcea* din Coşteiu, Petru *Olde* din Clopodia, Luca *Lazarescu* şi George *Olde* din Ferendia, George *Pascu* din German, Teodor *Popovici* din Semlacul-mare, Iuliu *Nedici* din Percosova; apoi dnii învăţători Petru *Bizerea*, Patriciu *Rămneanţu*, Nic. *Suru*, Aurel *Crăciun*, Damian *Radoiu*, George Cărăbău, Pavel Maroievici şi Constantin *Baia*.

Afară de inteligenţă au luat parte o mulţime de ţărani fruntaşi din comunele Semlacul-mare, Ferendia, Clopodia, Ghertenis, German şi Percosova. Regret, că dintre comercianţii noştri abia pe d. Emil Bosica l-am observat de faţă.

La gara din Gătaia numeroşii oaspeţi au fost întâmpinaţi cu o mult simţită şi călduroasă cuvântare din partea bunului părinte *George Gaşpar*, preot în Gătaia. In numele comitetului a răspuns d. director *T. Oprea*. Aproape toţi iubiţii noştri ţărani din Gătaia au fost de faţă la întâmpinare, mulţumită îndemnului neobositului director a băncii „Ancora", d. Simeon Popescu, care îşi are partea leului din aranjarea acestei măreţe serbări culturale.

Dela gară am mers cu toţii la sf. biserică, unde după o scurtă rugăciune, am trecut în şcoala română, şi adunarea s'a început.

Directorul, păr. protopop *Traian Oprea*, a deschis adunarea prin o cuvântare plină de avânt, vorbind despre însemnătatea şi scopul „Asociaţiunii" şi îndemnând poporul la cultură, lumină, şi prin aceasta la desvoltarea morală şi materială.

Au urmat apoi patru conferenţe: părintele *A. Corcea* a vorbit despre „*Nicolae Iorga*" ca povăţuitor al poporului, d. înv. pens. *Augustin Mihuţ* „*despre pomărit*", *Petru Bizerea* despre „*educaţia copiilor*" iar *Petru Rămneanţu* „*despre alcoolism*".

Spun drept, că toate patru conferenţele au fost atât de frumoase şi instructive pentru popor, încât toţi ascultătorii au rămas frapaţi de ele. Adevărate studii de valoare literară!

Părintele *A. Corcea*, însuş om de litere, plin de idealism şi iubire de neam, cu atâta isteţime şi bun simţ a adunat esemple din articolii marelui dascăl a neamului N. Iorga, încât conferenţa aceasta ar fi o adevărată comoară pentru bibliotecile noastre poporale dacă ar fi pusă sub tipar".

Multe pasage pot servi de motto la *predici* pentru preoţii noştri!

Tot astfel conferenţa d-lui Petru Bizerea cuprinde observări excelente asupra *educării* copiilor, iar d. P. Rămneanţu în combaterea relelor produse din alcool s'a dovedit de un conferenţiar de prima forţă. Ambe aceste conferenţe vor fi tipărite în broşuri.

Prelegerea liberă a d-lui d. *Mihuţ* a fost plină de îndrumări practice referitoare la economie în general şi în special la pomărit, acest mare isvor de câştig pentru ţăranii noştri.

Urmând mai departe ordinea zilei, d. dr. V. Meşter a făcut raportul despre socoţile comitetului iar d. S. *Popescu* despre înscrierea noilor membri.

S'a ales cu mare însufleţire de director şi pe viitor d. protopop T. *Oprea*, iar comitetul s'a întregit cu d-nii: d. Nicolae *Popovici*, şi d. Mihai *Spariosu* advocaţi în Vârşeţ, Simeon *Popescu* director de bancă în Gataia şi Gheorghe *Suciu* preot în Sânmihaiu.

A urmat apoi prânz comun, care a decurs în cea mai plăcută animaţie, până la orele trei şi jumătate, când ne-am depărtat cu toţii plini de dorul, ca acest frumos ţinut prin rodnică muncă culturală să ajungă o fală a neamului întreg.

Corespondent.

A apărut:

„ŞTII ROMÂNEŞTE?"

de **Ion Gorun.**

Acest volum, foarte folositor tuturora, costă 1 cor. 35 fil. La comande dela 5 exemplare în sus se va socoti numai 1 cor. de exemplar; librăriilor se trimite şi în comision. Cererile să se adreseze autorului, Bucureşti, Str. Zece Mai, 3.

Dr. ŞTEFAN TĂMĂŞDAN

medic unv. specialist în arta dentistică.

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultaţii dela orele 8—12 a. m. şi 3—6 d. a.

INFORMAŢIUNI

Arad, 13 octomvrie n. 1911.

Mersul vremei

Institutul meteorologic anunţă vreme uscată la vest o inceată urcare în temperatură.

Prognostic telegrafic: vreme uscată, la vest senin.

Temperatura la amiazi a fost de 12.8 C.

Bursa de cereale din Budapesta

(După 50 klgr.)

Grâu pe octomvre	Cor.	12·20
Grâu pe aprilie 1912	„	12·23
Secară pe octomvre	„	10·37
Secară pe aprilie	„	10·62
Cucuruz pe maiu 1912	„	8·71
Ovăs pe octomvre	„	9·42
Ovăs pe aprilie 1912	„	9·70

Pantelimonia

Reporterilor cu rapoarte chilometrice despre banditul Pantelimon.

Cetindu-Vă rapoartele m'am speriat, căci România
Mi-a apărut un codru des, ca la Vlăsia.
M'am liniştit privind la voi,
Mi-am zis: Orice să vie,
N'ei suferi de „Pantelimonie",
Căci ştii şi tu maxima foarte bună,
Că numai: cei ce seamănă s'adună...

Dumitru Rareş.

Desvălirea monumentului lui M. Eminescu la Galaţi. *Biletele de legitimare pe căile ferate române s'au trimis tuturor acelora, cari sau anunţat dlui V. Gotdiş, că doresc a participa la desvălirea monumentului lui M. Eminescu în Galaţi. Toţi aceştia sunt anunţaţi deja ca oaspeţi ai comitetului de primire din Galaţi. D.* Corneliu Botez, *preşedintele comitetului pentru monument, a trimis invitare directă şi altor persoane din Ungaria şi Ardeal, îndeosebi domnilor redactori ai ziarelor şi revistelor române dela noi. D.* Botez, *pe toţi aceştia îi roagă pe această cale să se anunţe d-sale de cu vreme, întru cât ar dori să participe la desvălire. Aceasta pentru ca să se poată lua dispoziţiile pentru găzduirea lor. Adresa: D. Corneliu Botez, conzilier la curtea de apel, — Galaţi (România). Numele să fie scris legibil arătându-se şi calitatea persoanei.*

Din Arad plecarea se face vineri în 20 oct. n., la orele 7 seara cu acceleratul. Vom sosi sâmbătă dimineaţa la Predeal, de unde vom pleca direct la Galaţi. Acolo sosim după ameazi la orele 4. Facem atenţi pe toţi, cari doresc să participe, că singura cale potrivită este prin Predeal.

Dl V. Goldiş mai are vre-o 12 bilete de legitimare.

Decorări. M. Sa regele Carol a conferit contelui *Kornkrin*, guvernatorul Basarabiei şi generalului de *Genningen*, marele cordon al Stelei României, iar consilierului de stat *Kotschiorva*, crucea de comandor al stelei.

D. Titu Maiorescu, ministru de externe a conferit d-lui profesor *Urban Iarnic*, savantul filolog dela universitatea din Praga „Coroana României", cu care a fost decorat de către M. Sa regele Carol.

Personale. Sunt comandaţi la câte un curs de specializare la facultatea de medicină a universităţii din Viena medicii militari români: *dr. I. Moldovan*, medic-căpitan dela artilerie, la clinica de chirurgie a profesorului dr. Eiselsberg; medic-căpitan dr. *Eugen Rusu*, dela regimentul 31 de

infanterie, la clinica de interne a profesorului dr. Neusser.

Atentat (?) contra preşedintelui republicei franceze. Paris, 28. — Ziarele anunţă că un atentat s'ar fi comis la viaţa preşedintelui republicei franceze Fallières. Atentatul a fost comis în staţia Aube în următoarele împrejurări:

Trenul preşedintelui Fallières urma să sosească azi înainte de amiazi în staţia Aube. Cu câteva minute înainte de sosirea trenului, un tren de marfă a fost expediat pe aceeaşi linie pe care se apropia trenul prezidenţial.

Poate că cele două trenuri ar fi ajuns să se ciocnească dacă trenul de marfă n'ar fi deraiat. Din fericire mecanicul trenului prezidenţial a observat obstacolul pe linie şi a stopat.

S'a deschis o anchetă care a stabilit că trenul de marfă a deraiat din cauza defectuozităţei şinelor. Cât despre expedierea trenului de marfă pe linia pe care sosea trenul dlui Fallières, se crede că a fost făcută cu intenţiune spre a provoca o ciocnire.

Butorii atentatului se presupune că ar fi nişte lucrători nemulţumiţi dela căile ferate, cari voiau să se răzbune împotriva preşedintelui Fallières pentru că acesta n'a intervenit pentru îmbunătăţirea situaţiei lor.

Moartea subită a delegatului universităţii din Sofia la Iaşi. Din Iaşi primim următoarea ştire: In ultimul moment aflu, că d. *Aguza*, delegatul universităţii din Sofia, care a luat cuvântul la solemnitatea de marţi la Teatrul Naţional a încetat din vieaţă subit din cauza unui anevrism.

Sfinţirea bisericii din Pişchinţi (lângă Orăştie), se face *duminecă în 15 oct.* n. prin I. P. S. Sa mitropolitul I. Meţianu dela Sibiiu. — Comitetul parohial gr.-or. din Pişchinţi învită la sfinţirea bisericii celei noue, pe toţi binevoitorii săi.

Program: Sâmbătă seara: Vecernia cu litie, duminecă la 8 ore a. m.: Utrenia, liturgia şi *sfinţirea bisericii*. Banchet la 1 oră (3 coroane de persoană). Seara la 7 ore petrecere poporală cu muzică şi joc. In decursul liturgiei va cânta corul mixt al *„Reuniunei rom. de cântări din Orăştie"* sub dirigenţa dlui *I. Branga*. Preţul de întrare la petrecerea de seara se lasă la bunăvoinţa onoratului public. Venitul curat se va folosi pentru împodobirea bisericii.

— Aflăm că Excelenţa Sa mitropolitul soseşte mâne, sâmbătă, d. a. şi dându-se jos la staţiunea din Şibot, de aci va merge la *Vinerea*, unde va fi oaspele dlui *dr. I. Mihu*, până duminecă dimineaţa, — câne apoi va merge la sfinţire, direct dela Vinerea. — *(„Lib.")*

Mangra în tractul Sighişoarei. Din părţile Sighişoarei ni se scrie: Secretarul nenorocitului vicar al Orăzii dr. N. R. şi-a făcut zilele acestea apariţia în tractul Sighişoarei începând să corteşească voturi pentru sine în vederea apropiatei alegeri pentru congresul naţional-bisericesc. Ci-că ar voi să-şi pună candidatura pentru congres şi în scopul acesta promite preoţimei şi dăscălimei din acest tract protecţiunea marelui său protector Vasile Mangra.

Preoţimea şi dăscălimea noastră ar face bine să-l primească pe secretarul nenorocitului călugăr-transfug, aşa cum a fost primit şi stăpânul său la Arad şi Sibiiu. — *n.*

Suntem de acord! Dealtfel pe cât ştim d. Regman a mai încercat şi în trecut să-şi pună candidatura în cercul Sighişorii.

Acum dupăce a intrat în serviciile transfugului Mangra, credem că şi cei puţini, cari l-au sprijinit în trecut, îi vor întoarce spatele. Avem convingerea firmă, că preoţimea, învăţătorimea şi ceilalţi fruntaşi ai noştri din cercul Sighişoarei îşi vor şti face datorinţa. („G. Tr.")

Edificarea trenului dintre Baia-mare şi Lăpuşul-unguresc, e pe cale de a se începe. La 7 septemvrie s'a ţinut pertractarea concesiei. Această intreprindere o are firma fraţii Grünwald şi Schäffer.

Fraţii noştri români, cari au proprietăţi, locurile pe unde va fi trasă calea ferată, să grijească să nu-şi lapede averea pe preţuri de nimic şi să nu păţească cum au păţit-o mai nou săracii noştrii moţi, cu drumul de fer ce duce dela Turda la Câmpeni.

Examen de cualificaţiune. Examenul de cualificaţiune ţinut azi, în 30 sept. (13 oct.) în aula episcopească din Arad, l-au prestat cu succes mulţumitor absolvenţii de teologie, dnii: *Ananie Serb, Dimitrie Şandor, Petru Vuşdea* şi *Gheorghe Fr. Munteanu.*

Felicitări!

Dinastia Mandsu ameninţată. Răscoala ce bântuie în inima Chinei împotriva dinastiei Mandsu, chiar până în momentul de faţă a secerat nenumeroase victime. Sângele curge pâraie în Hankau şi Vuciang. Poporul turburat, a asediat Haniangul.

Provincia Hupeh s'a rupt din corpul imperiului, aclamând un guvern revoluţionar.

Contrar răscoalei boxerilor, revoluţiunea aceasta, cum amintisem încă ieri, nu s'a îndreptat împotriva europenilor, ci deadreptul în contra casei domnitoare Mandsu, pe care revoluţionarii nemulţumiţi, cu totdinadinsul vor să o răstoarne. Incontestabil, răsvrătirea îşi are temeiul în cauze economice.

Şi de data asta a fost foarte uşor a răscula populaţia din Vuciang, deoarece revolta anului trecut a fost cât se poate de mizerabilă şi în milioanele de jos foamea a făcut ravagii îngrozitoare.

Conducerea resmiriţei este în mâna bine instruitei şi modern înarmatei miliţii din Hankau şi Vuciang, faţă de care guvernul din Peking s'a dovedit de neputincios.

O telegramă din Peking anunţă, că în Haukau s'a dat o luptă sângeroasă de stradă între răsculaţi şi miliţie. 300 de mandsurieni au fost ucişi. Toate clădirile publice sunt în mânile celor răsvrătiţi.

Procesul ziarului „A Nap". Curtea cu juri din Budapesta a desbătut azi procesul de lesă majestate al ziarului „a Nap", care a fost pornit conform acuzei procuraturei, pentru articolul apărut în numărul 18 din august, sub titlul: *Amintiri sângeroase.*

Pe banca acuzaţilor a stat dr. *Anton Kálmán*, care — după discuţiuni agitate — a fost declarat nevinovat.

Conform acestui verdict, procuratura a adus sentinţa de achitare, care în cercurile guvernamentale a produs mare consternaţie.

Opoziţionalii cred, că verdictul acesta e o adevărată lovitură, dată politicei guvernamentale.

Urmarea consecventă a sentinţei este, că „a Nap" va câştiga dreptul de colportaj.

Vre-o abatere dela proverb nu s'a făcut nici acum şi aşa corbii noştri au scăpat teferi.

Constituire. In şedinţa din 20 sept. v. a. c. societatea de lectură a elevilor şcoalei comerciale sup. gr.-or. române din Braşov, s'a constituit pe anul 1911|12 în chipul următor: preşedinte: dr. Ioan Baciu, prof.; vicepreşedinte: Nicolae Dinu, cl. III. com.; secretar: Gheorghe Ciuca, cl. III. com.; vicesecretar: Valeriu Pascu, cl. II. com.; cassar: Augustin Popan, cl. III. com.; controlor: Sabin Catilina, cl. II. com.; bibliotecar: Ioan Hentea, cl. II. com.; vicebibliotecar: Victor Jurca, cl. I. com.; econom: Liviu Macarie, cl. I. com.

Comisia literară: preşedinte: Nicolae Dinu, cl. III. com.; membrii: Cornel Dobrotă, Petru Fodor, Dumitru Simian, cl. III. com.; Nicolae Cristea, Constantin Russu, cl. II. com.; Ioan Gârbăcea, cl. I. comercială.

Incidentul dela consiliul de răsboiu din Craiova. La consiliul de răsboiu de pe lângă corpul I. de armată din Craiova s'a petrecut un incident, cu ocazia judecării procesului de dezertare a soldatului Căprian Constantin din reg. 9 artilerie.

Acest soldat a avut în tot timpul desbaterilor procesului său o atitudine provocătoare dând răspunsuri cinice.

La un moment dat, a insultat întreg consiliul, adresând membrilor săi cuvinte triviale.

Consiliul, constituindu-se numai decât din nou, a judecat pe loc pe Căprian pentru ultragiu adus consiliului, condamnându-l la 5 ani închisoare.

Marea nenorocire de lângă Tecuci. Mercuri seară pe când mai mulţi lucrători dela căile ferate voiau să traverseze linia în dreptul kil. 320, de lângă gara Tecuci, în România, au fost suprinşi la curbă de trenul 118, care venia din Bârlad.

Lucrătorului Marin Răuţă locomotiva i-a retezat ambele picioare, zdrobindu-i şi craniul; lucrătorul Fulger are un picior fracturat şi grave contuziuni pe corp.

Parchetul anchetează.

Aniversarea naşterei princeseei Elisabeta. *A. S. R. principesa Elisabeta a sărbătorit a şaptesprezecea aniversare a naşterei Sale.*

Principesa s'a născut la castelul Peleş, la 25 septemvrie 1894.

Cu acest prilej s'a oferit un ceaiu la Jockey clubul din Iaşi, în onoarea Alteţei Sale Regale.

Au luat parte suveranii şi principii moştenitori.

Greva presei spaniole. La Madrid a isbucnit marţi o grevă de un caracter neobişnuit

Ziarele spaniole, printre cari şi unele ziare oficioase, cari sufereau de mult sub asprimea neînduplecată a cenzurei, au hotărît ca, în mod demonstrativ, să-şi înceteze pentru câtva timp apariţia.

Această hotărîre a fost luată într'o şedinţă premergătoare a societăţei presei.

Iau parte la grevă 11 mari ziare din Madrid, cărora li-s'au alăturat şi alte ziare mai puţin importante din capitală şi provincie, ale căror redacţiuni au fost imediat închise.

Publicul a primit ştirea acestei greve cu vii demonstraţiuni şi cere cu insistenţă reapariţia ziarelor, mai ales acum când sunt la ordinea zilei evenimente atât de grave.

Tocmai pe aceste demonstraţiuni au computat şi direcţiile ziarelor greviste pentru a forţa mâna guvernului şi a-l sili să îndulcească rigorile cenzurei.

Din pricina acestor rigori, s'au întâmplat zilele acestea scene sângeroase în redacţiunea ziarului „Le Munde". Ziarul acesta nevrând să se supună injoncţiunilor cenzurei, poliţia a năvălit în birourile redacţiunei dedându-se la brutalităţi.

Redactorii ziarului au ripostat atacurilor poliţiştilor, cari în cele din urmă au făcut uz de revolvere.

A avut loc atunci un schimb de gloanţe, care a făcut victime, de ambele părţi fiind rănite mai multe persoane.

In urma acestui incident, guvernatorul Madridului a retras ziarului „Se Munde" dreptul de apariţie.

Se aşteaptă acum cu nerăbdare rezultatul grevei ziarelor şi se speră că în cele din urmă guvernul va ceda presiunei opiniei publice şi va restrânge drepturile cenzurei.

Misterele salonului Wertheim. Am dat în nrul trecut unele lămuriri generale în acest proces monstru, care ţine în continuă agitaţie întreg Berlinul.

Azi continuăm cu amănunte interesante, cari pot ilustra starea psihică a persoanelor compromise în proces prin desvălirea multor detailuri scandaloase şi comunicăm sentinţa justiţiei.

Ziua de eri, în ultima zi a procesului s'a rostit discursul de apărare şi replica procurorului. In sfârşit nefericitul conte Wolff-Metternich, înainte de a se rosti sentinţa de condamnare, a cerut să se considere unele împrejurări atenuante:

— „Să nu treacă cu vederea tribunalul — zice contele — pubertatea mea nenorocită. In vârstă de 19 ani am fost trimis în Argentinia, unde fără experienţa vieţei, abia cu multe dificultăţi am căpătat un post.

Nici nu m'am aşezat bine, când tatăl meu mă recheamă, numai ca în scurt timp să mă isgonească din nou.

Acum nu putusem primi nici un angajament. Intors acasă de nevoie, tatăl meu nu mai voia să ştie de mine. Nici odată însă, nu am înşelat. Făcându-i cunoştinţă nevestei mele, ea era unica fiinţă care avea iubire faţă de mine. O luasem de soţie. Faptul acesta provocă încurând desmoştenirea mea, din partea părinţilor. Ştiu bine că părinţii mei, orbiţi de lăcomie, mă primeau cu braţe deschise, dacă renunţând dela nevastă-mea, luam pe Dolly Pinkus, stăpâna câtorva milioane. Deşi nici asemăna nu se poate această fiinţă destrăbălată cu nevasta mea, care e o artistă neîntrecută.

„Consideraţi vă rog, continuă contele — martiriul soţiei mele nefericită. Seară de seară e constrânsă să joace pe scenă, să râdă şi să glumească, câtă vreme înainte de reprezentaţii i-se sfâşie inima de durere, văzându-mă în halul acesta, închis. Vă rog, judecătorii mei îndurători, achitaţi-mă".

Ultimele cuvinte perdute în plânsul convulsiv al acuzatului, au împresionat adânc întreg publicul asistent.

Era ora 4 când s'au retras judecătorii, spre a aduce sentinţa.

Aflându-se acuzatul vinovat în trei cazuri de fraude, a fost condamnat la 9 luni temniţă, socotindu-i-se 6 luni de temniţă preventivă ca espiate.

Crâşme închise! „Libertatea" scrie: In comuna Bărbătenii-de-sus, comitetul comunal a hotărît cum că crîşmele (birturile) să fie închise de sâmbătă seara dela 8 ore, până luni dimineaţa! Această hotărâre a făcut'o antestia comunală şi a trimis'o prin solgăbirău la vicişpan să o întărească.

Acest lucru ar trebui să'l facă toate satele, ca să nu sărăcească oamenii cu timpul perdut în duminici şi sărbători, prin cele crîşme, în cari se petrec atâtea lucruri urîte şi păgubitoare pentru popor şi aducătoare de bogăţie numai pentru jidani.

Moartea artistului Ernst Hartmann. Artistul teatrului imperial din Viena. Ernst Hartmann, a încetat din viaţă subit, în vîrstă de 67 ani.

Defunctul a fost unul din cei mai distinşi artişti ai Burg-teatrului.

O nouă cometă. In comuna Apateu din com. Arad s'a observat eri şi alaltăeri pe partea nord-vestică a cerului o cometă cu o strălucire deosebită, având coada îndreptată în sus.

Teatrul Apollo. Programul pentru mâne vineri, este următorul:

1. Vederi din Franţa (tablouri de pe natură). 2. Nerwille (dramă senzaţională). — 3. Peţitorul Ninettei (umoristic). — 4. O temniţă învăpăiată (dramă senzaţionolă). — 5. Grady pe pat de moarte (umoristic). — 6. *Perdută în codrul întunecos* (dramă senzaţională. Filmul e de 500 m). — 7. Tontolini ajuns în cursă (amuzant).

Reprezentaţiile se încep la orele *5 şi jum., 7 şi 8 şi jum. seara.*

Preţurile de intrare: 1 cor., 80 fil., 60 fil., 40 fil. şi 20 fil. — Orhestră proprie.

Aviz! Fiecare român de bine, care are lipsă de maşini agricole, motoare cu benzin, ferării, arme, etc., să cerceteze firma românească *Fraţii Burza din Arad*, (Borosbéni-tér). Sprijiniţi pe Români!

Ultima oră

Arabii din Tripolis atacă garnizoana turcească din Tripolis.

Roma. — „Corriere d'Italia" primeşte ştirea, că mai mulţi arabi cari sufer de foame au atăcat tabăra garnizoanei turcilor refugiaţi şi a pretins comandantului să le dee de mâncare. Soldaţii turci au măcelărit pe foarte mulţi arabi.

Tripolisul proprietatea italienilor.

Roma. — Guvernul a lansat o notă prin care aduce la cunoştinţă ocuparea şi luarea în posesiune a Tripolisului. Nota sfârşeşte declarând, că să nu se aibă teamă de o vărsare de sânge, deoarece locuitorii indigeni privesc cu ochi buni ocuparea Tripolisului de către italieni.

Societate contra italienilor.

Constantinopol. — Ieri s'a format la Constantinopol o societate cu scopul de a organiza cel mai acut boicot contra italienilor şi pentru creşterea tinerimei în scopul urîrei italienilor. Societatea poartă numirea: *Societatea pentru răspândirea urei în contra italienilor.* Societatea publică în „Tanin" un apel îndemnând pe turci să se alieze acestei mişcări.

Bibliografie

La Librăria diecezană din Arad se află de vânzare:

Didactica magna de Amos Comenius	cor. 1·55
Câteva idei asupra educaţiei de Hocke, trad. de G. Coşbuc, partea I. şi II.	2·—
Pedagogia practică de Ad. Mathias	2·50
Introducere în pedagogia lui Herbart de Chr. Ufer	1·—
Leonard şi Gertruda de Pestalozzi	3·10
Psihologia pedagogică de Em. Martig	3·50
Conferinţe poporale II. de G. Coşbuc	1·—
Cântece şi coruri şcolare de Chiriac-Bănulescu şi Saxu	1·50
Manual de gimnastică suedeză de Ioan Bucovinean	4·20
Şcoala română şi învăţătorul român din Ungaria în lumină adevărată de I. Stanca	1·—
Cercetări privitoare la situaţia învăţământului nostru primar şi la educaţia populară de dr. A. Ghibu.	1·—
Chestiuai de educaţiune şi de didactică experimentală de Stefan Kiritzescu	2·50
Chestiuni de Psihologie aplicată la educaţiune de St. Kiritzescu	2·—
Theoria educaţiunei după principiile lui Herbart de St. Kiritzescu	3·—
Metodica învăţământului de Fl. Christescu şi I. G. Bratu	6.—
Pedagogia de G. Assan	5.—
Ideile peeagogice ale lui Iohn Locke de I. Găvănescu	2.—

Redactor responsabil: **Atanasiu Hălmăgian.**

Dr. DUMITRU POPA
MEDIC UNIVERSAL.
Fost medic de clinică şi spital.
Specialist în morburi interne, de femei, de copii şi de urechi.
Arad, Strada Petöfi (lângă gimn.) Nr. 10.
Consultaţiuni: 11—12 ore a. m. şi ½ 3—5 ore. p. m.

Városmajor-Sanatorium şi Hydrotherapie
26 odăi aranjate cel mai modern.
Supraveghiere medicală continuă (constantă).
Birou central, stabiliment medical:
Budapesta, Bulevardul Ferencz-körut 29.
Director-şef: **Dr. A. Cozmuţa.**
Conzultaţiuni dela orele oreln 8—9 a. m. 3—5 p. m.
Telefon 88—99.

FOIŢA ZIARULUI „ROMÂNUL",

Roza dela Disentis

de

H. Zschokke.

Trad. de **Iunius.**

(57) — Urmare. —

El fusese aşadară printre cei dintâiu, pe cari îi duceau de pe câmpul de bătălie.

Oamenii aduseră pe contele sângerând într'o sală spaţioasă din catul de jos a castelului, unde abia cu un an mai 'nainte se jucau zbeguindu-se vesele tinerele mlădiţe ale unui institut mai înalt de învăţământ. Acum se găseau în sală paturi, pe cari zăceau printre leşuri, greu răniţi, gemând şi văetându-se.

— Flavian îngenunche lângă aşternutul contelui, îi desfăcu hainele şi găsi în partea superioară din stânga peptului o rană cauzată de glonţ. care după cât se părea, se afla incă înlăuntru. Cu ajutorul puţinilor ţărani, cari se aflau în sală ii reuşi lui Flavian să oprească curgerea sângelui şi se aplice un bandaj făcut cu anevoinţă din ciarşafuri sfârticate.

Contele Malariva, care pân'aci se făcuse ca mort, deschise în fine ochii şi în vreme ce privea împrejur, se silea să-şi aducă aminte. Privi la răniţi şi moribunzi apoi zise către Flavian:

— Eşti d-ta pretutindenea? Bine. Victoria e a noastră! Nu mă părăsi. E periculoasă rana?

— Eu nu consider ca periculoasă rana cauzată de glonte, — răspunse Flavian, ca să-l liniştească.

— Aşa-i precum zici scumpule! Tocmai aşa! Nu simţesc nici-o durere. Lupta a trecut şi eu vreu să merg acuma la Chur. Sunt mândru, căci al meu e meritul biruinţei. Rămâi cu mine? Mă însoţeşti la Chur?

Flavian îi promise cu stângere de inimă şi-l întrebă până unde a înaintat miliţia?

— Până la Chur şi mai departe! Hei oameni povestiţi şi Domnului... eu vreau se odihnesc. Mi-e frig.

Unul dintre cei-ce au adus pe contele începu se povestească.

— Incă înainte de-a pleca noi se auzia tunul la Luziensteig.

Imperialii s'au apucat odată cu zia de lucru, ceeace ne încurajă şi pe noi.

Inaintarăm până la Ems. Francezii erau în sat şi ne reuşise să-i surprindem; nu însă fără ca să se spargă câteva capete.

Cu tot focul lor avar de cartuşe, ne reuşi să pătrundem în sat de-avalma ca vijelia.

Cădea salvă după salvă şi lovitură după lovitură.

Am văzut cu ochii mei chiar, cum a trântit o femeie slabă cu un par din gard artileriştii dela un tun francez. Tunul mândru fu cucerit. După hâjoană lungă francezii se retraseră din sat şi formară ca fulgerul iarăş rândurile risipite.

Asta ne era binevenit, căci acum puteam şi noi ca la 4—5000 de oameni să ne mişcăm mai liber braţele.

Francezii se văzură iarăş nevoiţi să-şi ia tălpălşiţa.

Nu mult însă şi se aşezară de nou ereticii în rând, ca şi când nu li-s'ar fi întâmplat nimic.

Iarăş ne aruncarăm asupra lor. Atunci fu nimerit domnul acesta mare austriac de un glonţ de puşcă şi trântit lângă mine la pământ. Sângele ţâşnia împroşcând până departe, iar dânsul se văieta de mama focului. Mie-mi fu milă de dânsul, suntem doară creştini cu toţii.

— Nu minţi prostule, că am zbierat eu, — — gemu contele.

— Atunci de bună seamă a zbierat altul pentru dta, — adause raportorul.

Destul şi bine, că vr'o câţiva dintre noi îl ridicarăm de jos şi-l duserăm de pe câmpul de bătaie într'o casă din Ems.

Câteva babe îi astupară gaura din pept şi-l legară aşa cum s'au priceput. Dânsul zăcu multă vreme dus, încât p'aci, p'aci era să credem, că a murit de mult deja. Pe neaşteptate îşi veni însă de nou în fire.

Intr'acestea băgarăm de seamă, că focul de puşti se aude tot de mai departe către Chur. Asta era pe placul nostru.

(Va urma).

Un candidat de advocat

cu ceva praxă află aplicare momentană în cancelaria subscrisului

Dr. Ioan P. Oltean,
advocat.
Lăpuş (Magyarlápos)
(Sz.-Doboka-m.).

Un candidat de advocat,

cu praxă completă, pe lângă un salar de 160—240 cor. lunar, capătă post în cancelaria

Dr. Mérö Samu,
advocat, **Borosjenö.**

Sunt recunoscute de calitatea cea mai bună

GHETELE

pentru domni, doamne şi copii, pregătite în atelierul propriu al „Asociaţiunei călţunarilor Aradani" şi se pot procura cu preţurile cele mai moderate.

Director: IUSTIN OLAR.

ARAD, Szabadság-tér Nr. 14.

(Filiale în PISCHI şi CERMEI).

Ziffer Sándor

întreprindere de maşini de scris
ARAD, str. Forray, palatul contelui Hunyady

Unicul vânzător al maşinelor :: cu renume universal ::

Underwood Vizible,

se pot scrie deodată 15—20 exemplare; soliditatea lor e neîntrecută; provăzute cu litere româneşti după plac, se pot primi pentru probă şi recomandare **fără nici o taxă.**

Primesc şi pentru jurul Aradului întocmirea maşinelor în cursul anului întreg şi sub îngrijirea mea de specialist, maşinele vor funcţiona regulat. Curs permanent pentru stenografie, contabilitate şi la maşini de scris. Mare magazin de apartinenţe de prima calitate.

Andrássy Gábor măsar

— Arad, str. Kasza Nr. 45. —

Aduc la cunoştinţa on. public, că în str. Kasza Nr. 45 am deschis **atelier de măsărit.** Primesc totfelul de lucrări pentru zidiri şi mobile în branşa mea, executându-le prompt şi conştiinţios. Comandele din provincie le execut prompt. Rugând binevoitorul sprijin al on. public, român

Cu toată stima:

Andrássy Gábor,
măsar de mobilă şi zidiri.

În atenţiunea celor ce se mută.
Instalaţii de lumină electrică împreună cu becuri, esecută şi furnisează prompt sub cele mai favorabile condiţii de plătire.

Cine doreşte un fonograf bun?
Să se adreseze cu toată încrederea subscrisului şi va fi pe deplin satisfăcut. Cereţi catalog.

Biciclete de strap şi de sport
poţi căpăta cu preţurile cele mai moderate dela firma

KOCH DÁNIEL
intreprindere de instalare a sonerilor şi telefonului precum şi montarea bicicletelor.
ARAD, str, Deák-Ferencz Nr. 42.

FABRICA DE SPĂLAT CU ABURI ŞI CURĂŢIRE CHEMICĂ

„VICTORIA"

TEMESVÁR, JÓZSEFVÁROS, Bégabalsór-ut. 42.

Aranjată cu maşinăriile cele mai moderne cu putere electrică, **spală, calcă, curăţă albituri şi haine bărbăteşti şi de dame, şi totfelul de lingerie cu preţuri moderate.** La suma de peste 10 cor. pachetul se trimite francat. Filiale în **Timişoara-Gyárváros Kossuth-tér 6. Erzsébet-város: la Fischer G. Ferencz-város: Sebestia-utca 7. Belváros: în casa lui dr. Lingruen.**

Cumpăr sau dau în schimb pentru alte obiecte
recipise de amanet,
aur, argint sdrobit şi bijuterii

Deutsch Izidor,
orologier şi bijutier.
ARAD, str. Weitzer János,
(Palatul minoriţilor).

Magazinul de oroloage şi bijuterii cel mai mare din Arad. Cea mai ieftină sursă de cumpărat. Telefon 438.

GYAPJAS LAJOS

măestru zidar diplomat
ARAD, str. Illés nr. 38.
(Casa proprie).

Primeşte ori-ce lucrări în branşa aceasta.

Face şi execută planuri de zidiri pe lângă preţurile cele mai moderate.

Birou de informaţii!

Cunoscând multele lipsuri ale publicului românesc din provinţă, m'am hotărît să deschid în Budapesta un

Birou de informaţii şi Agentură românească.

Orice informaţie relativ la petiţiile înaintate la ministerii şi la alte foruri, orice informaţii comerciale şi în general *în orice cauză* dau în restimp de 2—3 zile, ori-şi-cui resolvând toate chestiile în modul cel mai cinstit. Urgitez rezolvirea petiţiilor. Vorbesc în persoană cu referentul cauzei şi rog rezolvire favorabilă. Fac tot felul de mijlociri comerciale şi comande. Preţuri moderate, serviciu prompt, informaţii detailate. La aviz aştept la gară.

L. Olariu, Budapest, Lajos-u. 141. III. 19.

Au sosit cele mai frumoase şi mai noi ghete de vară şi toamnă.

Ghetele de bărbaţi şi dame

Salamander

cu renume mondial, se capătă în coloare galbină şi neagră cu **16 coroane 50 fileri** exclusiv la mine.

Weinberger János
prăvălie de ghete de rangul I-iu.
Arad, piaţa Andrássy Nr. 20.

Comandele din provinţă se execută încă în aceeaşi zi.

25 (11)

Cassa de păstrare (reuniune) Sălişte.

Primeşte depuneri spre fructificare fără anunţ cu **4 procente,** pe lângă anunţ cu **4 percente şi jum. la sută** — iar depuneri mai mari cu **5 procente.** Depuneri şi ridicări se pot face şi prin **Cassa de păstrare postală.** Darea de camete o plăteşte institutul. Acordă împrumuturi: pe cambii, pe hipotecă replătibile în rate sau în anuităţi, pe obligaţiuni cu cavenţi, ca credite de Cont-curent pe lângă asigurare hipotecară sau de valoare (acţii şi efecte publice). Dobânda variază între **8 procente şi 6 procente la sută,** după mărimea împrumutului şi asigurarea oferită. Schimbă, adecă cumpără şi vinde, orice fel de monede streine cu, cursul zilei.

Direcţiunea.

Librăria diecezană

ARAD, Strada Deák-Ferencz.

Mare depozit de recvizite bisericeşti:

Potire din bronz aurit 25 cm. înalt cu disc aurit 36 cor. — **Potire din bronz** cu paharul şi discul **din argint curat şi aurite** 85 şi 110 cor. — **Potire din argint curat** întreg cu disc dela 250—300 cor. — **Cutie pentru mir** la sfântul botez din argint de china 26 cor.

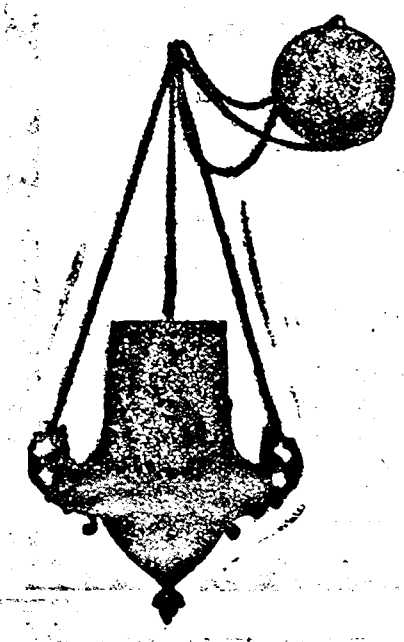
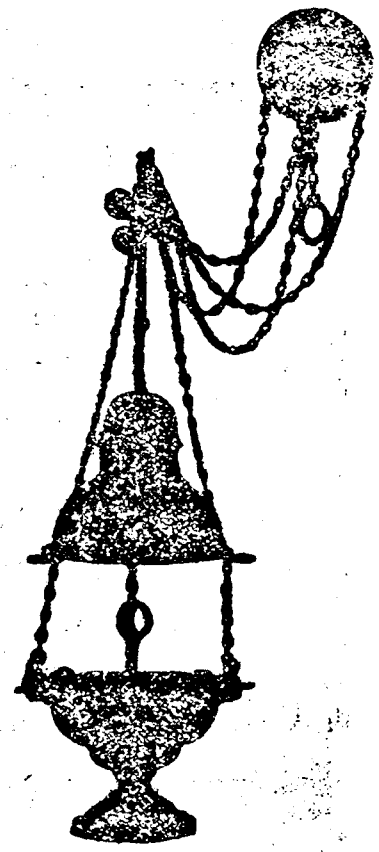
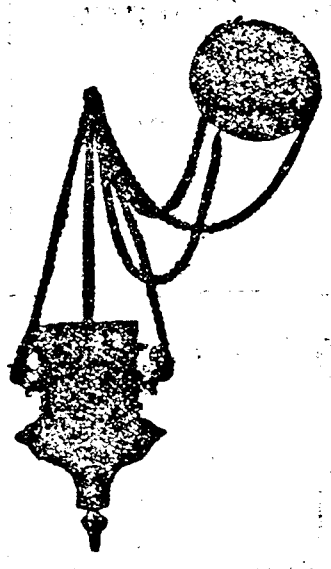
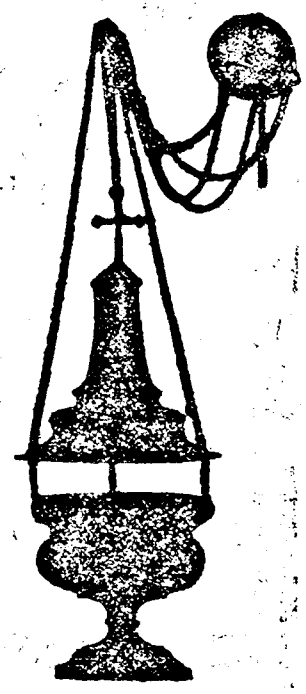

Candele din alpaca à 7—8.50, 12—15, 24 şi 30 coroane bucata. — **Cădelniţe din alpaca** à 18, 22—24, 30 şi 50 coroane bucata.

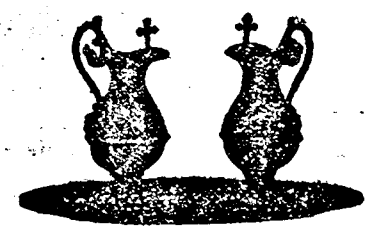

Vase pentru apă şi vin cu tava de alpaca à 15 şi 20 cor.

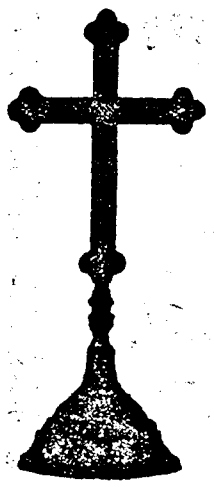

Crucei pe altar sau portative din lemn, frumos lucrate à 4 coroane — din argint de china cu D-nul Hristos gravat în cruce şi cu decoruri aurite à 15—20, 30 şi 40 cor. bucata din argint de china cu Domnul Hristos în email şi cu decoruri aurite à 24—32 şi 40 coroane bucata.

Linguriţă pentru sf. cuminecătură din bronz aurit cor. 4 — din argint aurit cor. 9.

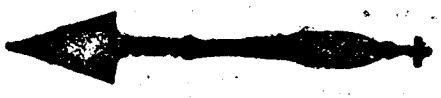

Copie din bronz aurit cu ascuţiş cor. 4 — din argint aurit cor. 9.

Disc cu steluţă din bronz aurit cor. 15 — steluţă separat cor. 8 — discul separat cor. 9.50 bucata. — **Disc cu steluţă** din argint curat şi aurit cor. 30.

Ripide din lemn frumos lucrate şi aurite à 20—24 şi 30 cor. bucata. — Ripide din aramă frumos lucrate à 50—60 şi 80 cor. bucata. — Candelabre (policandre) pentru biserică, din bronz curat, foarte frumoase cu prisme de cristal pentru 12 lumini à 120—140 şi 220 cor. bucata, pentru 24 lumini à 200—260 cu 48—60—72 sau 90 lumini à 1100—1400 coroane. — Candelabre din aramă bronzat cu prisme de cristal pentru 24 lumini à 120 şi 160 coroane. — Ornate (odăjdii) bisericeşti în toate execuţiunele dela 140—1000 coroane. — Prapori în toate mărimele şi colorile dorite dela 50—1000 coroane. — Prăznicare execuţie foarte frumoasă lucrate pe lemn de tei conform prescrierei bisericei noastre à cor. 9 bucata. — Pălării preoţeşi cor. 10 bucata. — Brâne preoţeşti metrul à 10—15 cor.

La administrația ziarului

„Românul“

se primesc anunțuri cu prețurile cele mai moderate

A apărut:

Advocatul poporal.

Indreptar pentru poporul român

de

Dr. Dionisie Moldovan, advocat în Sibiiu.

— Ediția a doua. — 384 pagini 8°. —

Prețul broș. Cor. 2.50, legat în pânză Cor. 3.50 plus 20 fil. porto.

De vânzare la toate librăriile din țară precum și la

editura **W. Krafft** în **Sibiiu.**

Tobuze pentru țigarete

de fabrica

Bardou

care sunt mai bune și mai plăcute, — se capătă la:

Librăria FRAȚII ROTH

Arad, Andrássy-tér. Vis-à-vis de Monumentul-sfânt.

Cel mai bun și mai încrezut **mijloc de curățirea și nobilitarea feței,** care se deosebește de toate mijlocele cunoscute până acum este

Serail crema a lui Rozsnyay.

Cultivă și înmoaie pielea feței, efectul ei tineresc împrumută feței o finețe de catifea, îndepărtează pistruii și aluniițele, netezește încrețiturile.

Prețul unui tub 1 cor.

Pudră Serail a lui Rozsnyay.

Se pregătește în culoare albă, roză, crem, ca toate productele mele de Serail, constă din substanțe nevătămătoare. E foarte plăcută doamnelor pentru însușirea ei de a ascunde scăderile.

O cutie 1 cor. 20 fil.

Săpun Serail a lui Rozsnyay.

Cu miros plăcut și durabil, înmoaie pielea.

O bucată 70 fileri.

Pe poștă le trimite:

farmacia **Rozsnyay**

Arad, Szabadság-tér.

Comande din provincia să efectuesc încă în aceeași zi.

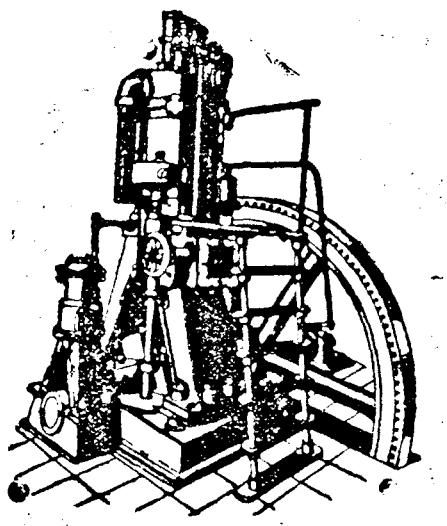

Execuție modernă, solidă, și reală de prima clasă, serviciu promt și prețuri moderate.

Multe patente proprii.

380 lucrători și oficianți.

Premiat la expoziția din București 1906 cu Grand Prix, cea mai înaltă distincție și **medalie de aur.** La expoziția regnicolară din Cincibiserici 1907 cu **medalie de aur,** la expoziția din Sepsiszentgyörgy cu **medalie de aur.**

Două fabrici proprii.

Frații Schiel

fabrică de mașini, stabiliment pentru edificare de mori, turnătorie de fier.

Brașov.

Cea mai mare fabrică de fier din Ardeal efectuește:

stabilimente de turbine, motoare și locomotive de uleiu brut „Coroana“, mori mânate cu motor și apă, stabilimente electrice, stabilimente de transmisiune, mașini de sămănat, pieptene de lână.

TIPARUL TIPOGRAFIEI „CONCORDIA“ ARAD.